

E könyv jelen 16-ik kiadásában a 78,915/1912. sz. min. rendelettel elemi népiskolák számára tankönyvül engedélyezett.

A MAGYAR GYERMEK
ELSŐ KÖNYVE

(MAGYAR ABC ÉS OLVASÓKÖNYV)

AZ ELEMI NÉPISKOLA I. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

A FONOMIMIKAI MÓDSZER SZERINT

SZERKESZTETTE

TOMCSÁNYINÉ CZUKRÁSZ RÓZA

KÉPEKKEL

TIZENHATODIK KIADÁS

KIADJA:

LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.

KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

BUDAPEST

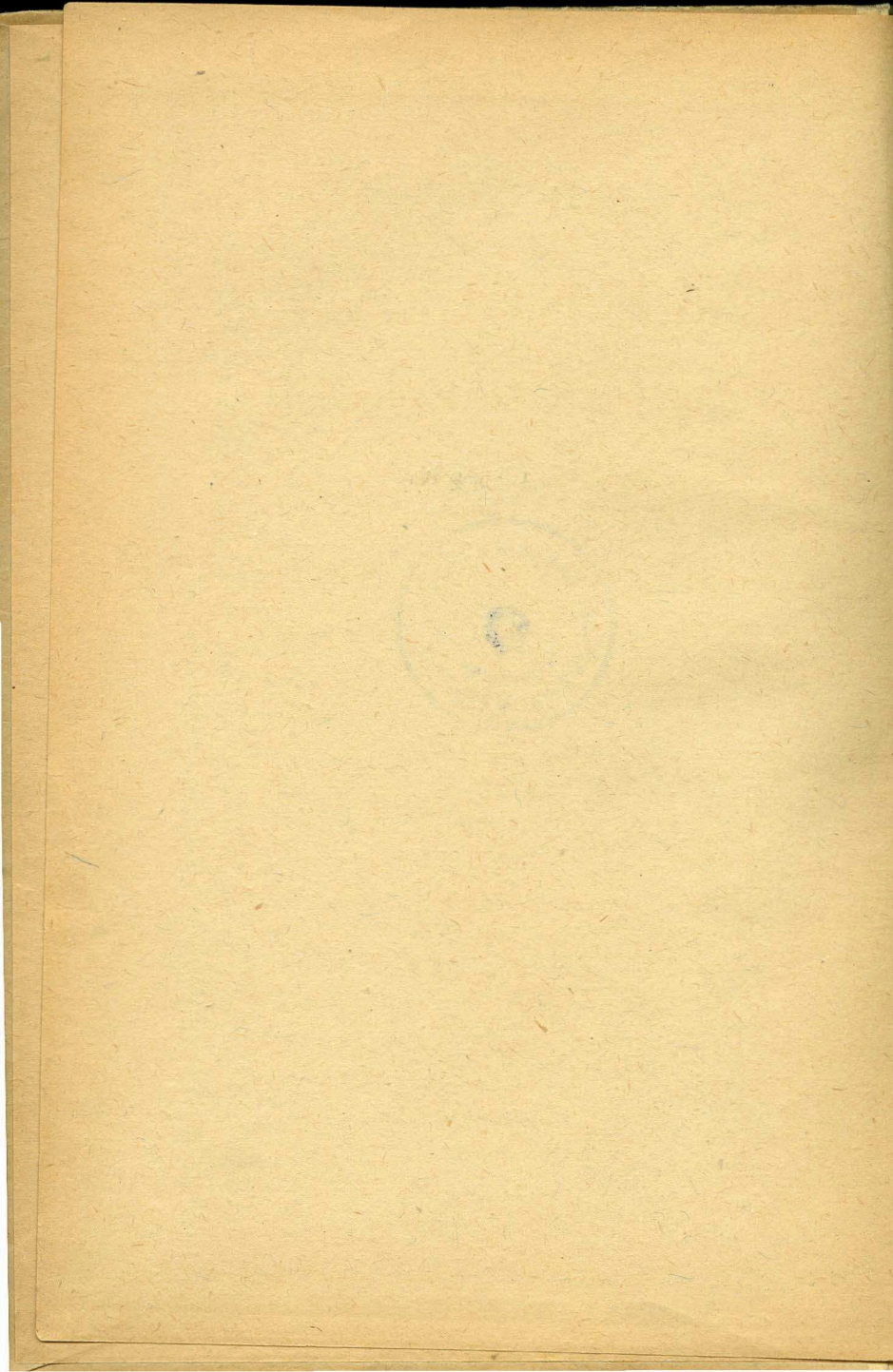
Ára 1 korona.

1983 JUN 2 11

E 1975

19548

372.4-K

131

A MAGYAR GYERMEK
ELSŐ KÖNYVE

(MAGYAR ABC ÉS OLVASÓKÖNYV)

AZ ELEMI NÉPISKOLA I. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

A FONOMIMIKAI MÓDSZER SZERINT

SZERKESZTETTE

TOMCSÁNYINÉ CZUKRÁSZ RÓZA

KÉPEKKEL

TIZENHATODIK KIADÁS

E könyv jelen 16-ik kiadásában a 78,915/1912. sz. min. rendelettel
elemi népiskolák számára tankönyvvül engedélyezettett

KIADJA:

LAMPEL R. KK. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.

KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

BUDAPEST, 1912

19543

RTK 131

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

á

é

i

o

u

a

e

ö

ü

á é í ó u

a e ö ü

á é í ó u

a e ö ü

ì í ó ó u ú

ö ö ü ü

ì í ó ó u ú

ö ö ü ü

r

úr, úr, ér, úr, rí, rí.

ár, rí, ór, úr, ró, ũr, ér, orr.

í-ró.

e-rő, á-ru, ó-ra, ú-ri, er-re, ar-ra.

t *t*

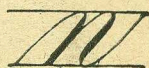
út, te, át, tó, tü, itt, tö

ti, öt, út, te, tó, át, itt,
 üt, tő, ott.

tú-ró. te-tő, ú-ti, ré-ti, tő-rő, ü-ti,
 ot-tó, ír-ta, te-ra, tő-ri, ér-te, tü-ri.

n

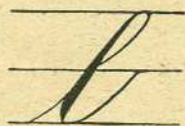
in, én, no, ni, ne, nõ, un,

ón, nõ, ni, na, ne, un, ön, no,
in, én.

ni-ni, ti-nó, né-ni, úr-nõ, an-na, er-nõ,
ti-ni, tó-ni, ró-na, ta-nu, ni-na, ön-ti,
ta-ní-tó, te-rí-tõ.

l.

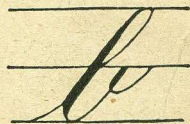
él, öl, ül, le, áll.

ló, lé, ül, el, lö, öl, ol-ló,
té-li, ü-lő.

li-na, il-lő, ló-ri, e-lé, ná-la, é-lő, ol-tó,
tu-li, tő-le, te-li, li-la, ál-ló, i-lo-na,
e-lő-re, él-te-tő, te-le-lő.

b

bü, eb, bö, be.

bö, be, bü, eb, bí-ró, bá-bu,
li-ba, be-tű.

bé-la, bo-rú, bé-na, ba-ba, bi-ri, re-bi.
be-nő, áb-ba, eb-be, ab-ba, ti-bi, tu-bi.
bo-ro-na, bo-rí-tó, ba-bo-na.

m

mi, ím, ma, ím.

ma, ím, mŭ, mi, i-ma, né-ma,
ma-ri, al-ma.

í-me, ma-ma, ir-ma, má-li, mi-mi,
im-re, em-ma, mé-rő, rá-ma, mi-nő,
om-ló, me-rí-tő, te-me-tő, mu-ta-tó.
li-li-om.

S

ás, és, só, is, se

só, is, ős, ás, üss, e-ső, á-só,
me-se.

si-ma, or-só, es-te, sí-ró, sü-rű, sá-ri,
mo-só, sü-tő, sa-mu, mi-si, sé-ta, su-ta,
si-mí-tó, sé-tá-ló, si-e-tő, su-ro-ló,
si-ra-tó, sa-lá-ta, ess, e-ső ess sá-ri,
si-ess!

Z

öz, ez, az, üz, íz, ü-zi, ze-ne,
me-ző.

né-ző, bú-za, ér-ző, ör-zi, zá-ró, zu-za,
iz-zó, tű-zi, ró-za, la-za, zú-zó, í-zü,
i-zi-be, ön-tő-ző, tű-ze-lő, za-bo-la,
ze-ne-bo-na.

V

iv, év, vő, óv, ví.

öv, év, ví, óv, vő, e-vő, i-vó.

ve-rő.

é-va, ár-va, vo-nó, vá-ró, ve-se, ve-lő,
te-ve, sa-vó, vi-vó, lö-vő, ve-tő, vá-lu.
bú-vó, va-ló, e-ve-ző, za-va-ró, ne-ve-tő.

síró-rívó.

j *J*

éj, jő, jár, vaj, tej.

jő, ujj, zaj, je-nő, ja-ni, aj-tó,
 já-ró, ju-li, sa-jó, te-je-lő, ja-
 ví-tó, jó-í-zű, ju-ni-us, ju-li-us,
 jő-vő, me-nő.

sár, rét, vaj, bor, tűz, vér, méz, som,
 bab, név, seb, baj, toll, sas, vár, sor,
 tél, réz.

g

úg, ég, gör, jég, ráig.

víg, gém, é-gő, i-ga, ri-gó, é-gi,
in-ga, rú-gó, ür-ge, in-gó, gé-za,
gi-za, or-go-na, lo-bo-gó, ta-li-ga,
le-ve-gő, ga-bo-na.

e-gér, ö-röm, á-lom, u-tas, i-tal, í-rás,
é-let, o-laj, a-gár, é-tel, ü-veg, é-les,
i-gaz, u-gat, ü-res.

d *d*

de, ad, lúd, idő, dió.

vad, dús, dél, da-ru, er-dő, i-da,
e-de, da-ni, a-dó, lá-da, re-dő,
du-na, o-dú, vé-dő, du-da, i-de,
o-da, de-rű, bo-rú, da-rá-ló.

ma-dár, vá-sár, le-vél, ré-tes, bo-gár,
be-teg, ve-réb, to-jás, ma-lom, gú-nár,
se-reg, sá-tor, sá-ros, ma-jom, em-ber.
gá-bor.

h *h*

hó, hi, hű, hal, hárs

ha, hű, hi-ba, ha-mu, há-ló, né-
 ha, ir-ha, há-zi, ru-ha, mo-ha,
 há-la, ha-za, so-ha, hű-sí-tő, há-
 bo-rú, ha-ho-ta.

hit, hír, hám, hús, méh, hét, húz,
 ha-lom, vi-har, ha-sáb, te-her, táb-la,
 hin-tó, var-ju, hol-ló, men-te, bim-bó,
 hor-dó, tég-la, gom-ba, mar-ha, bun-da,
 hin-ta, bor-só, mál-na, bal-ta, sar-ló.

p

ép, gép, répa, apa

e-pe, lo-pó, pi-pa, ré-pa, ap-ró,
pu-ha, pá-va, ár-pa, pa-ri-pa,
le-pe-dő, tu-li-pán, pa-lo-ta, síp,
nép, nap, tép, lép, la-pát, lap-da,
lám-pa, tap-ló.

test, zöld, láng, pánt, must, varr,
mond, taps, hint, hold, gond, pénz,
part, gomb, hárs, lomb, bont, váll,
rajz, pont.

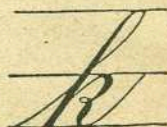
E. R. Magyar gyermekek első könyve.

RTK 1st

k

ék, kö, kés, róka.

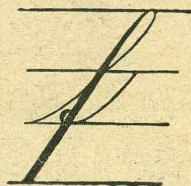
e-ke, bé-ka, ké-ve, ka-pa, ka-ró,
ká-vé, te-ke, ká-sa, ka-pu, ká-ka.
ko-pó, tő-ke, ka-ri-ka, is-ko-la,
ka-to-na.

kút, rák, mák, kéz, vak, pók, kép, kád,
kar, kürt, makk, kert, ka-lap, bo-kor.
á-rok, é-nek, mó-kus, kö-tél, lep-ke,
ko-sár, ko-rom, ab-lak, ke-rék.

ka-nál, ko-lomp, pa-lást, ha-rang, kré-ta, pün-
kösd, ga-lamb, bar-lang, drá-ga.

f

fű, fa, fog, farkék.

fő, fú, fú-ró, fa-lu, fé-sű, fe-dő,
ke-fe, fo-gó, if-jú, fa-kó, fo-nó,
fű-ző, fu-vó, fo-ga-dó, fű-le-mi-le,
fe-ke-te.

fal, fut, döf, fon, fél, füst, folt, fürj,
föld, fes-tő, far-kas, fe-dél, fel-hő, fé-
reg, fa-lat, für-tös, for-ró, fa-vá-gó,
fő-ze-lék, fu-va-ros.

süt-főz, ireg-forog, irka-firka, kipp-kopp, ágas-
bogas, sűg-bűg.

c *C*

léc, érc, cukor, réce.

lánc, tánc, a-cél, ci-pő, e-cet,
pi-ac, ló-ca, fá-cán, cet-hal, lec-
ke, da-róc, pe-rec, pál-ca.

jér-ce, cér-na, ut-ca, ket-rec, cék-la,
pin-ce, koc-ka, cit-rom, ba-rack, ci-ne-
ge, ger-li-ce, cim-ba-lom, kar-pe-rec,
ku-ko-ri-ca, i-ci-pi-ci, cók-mók.

mézes-mázos, tarka-barka, tere-feré, dirmeg-
dörmög, told-fold.

a haj sima. a kéz éles.
 a nap süt. a fal ma-
 gas. az óra kerek. az
 ajtó barna.

té-len hi-deg
 van. a kis ma-da-
 rak fáz-nak és
 é-hez-nek. ma-ris-
 ka saj-nál-ja ő-ket.
 ma-got hint ne-kik
 a hó-ra. be jó is
 az a ma-ris-ka.

bé-lá-nak sok
 já-ték ka-to-ná-ja
 volt. né-ha e-lő-
 vet-te, sor-ba ál-lí-
 tot-ta s ö-röm-mel
 né-ze-get-te ő-ket.

ma-ri vé-let-le-nül a tűz fö-lé tet-te. ke-vés i-dó

múl-va mind le-es-tek és el-rom-lot-tak. mi-ért?
mert a ka-to-nák ón-ból vol-tak. az ón e-rős
me-leg-ben el-ol-vad.

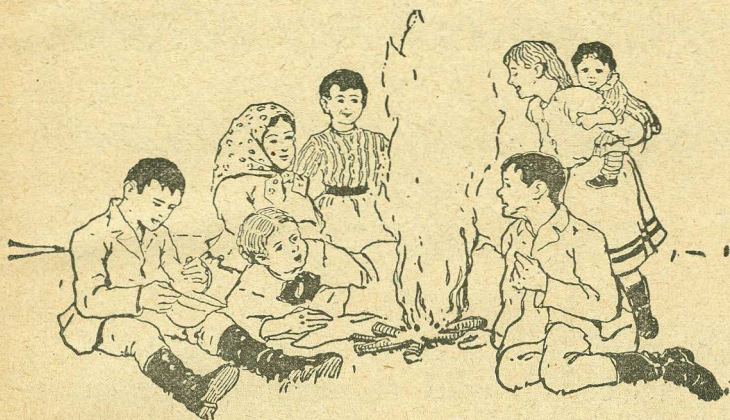
ö-reg né-ni ül
a ház e-lőtt. pi-ros
al-mát és jó kör-
tét á-rul. ber-ta és
ti-bor min-dig ott
vá-sá-rol-nak.

*a tűz ég. a jég hideg.
a ruha bő. a vas nehéz.
a veréb repül. a víz ital.*

reg-gel a nap fel-ke-l. a ka-kas ku-ko-ré-kol.
az em-be-rek fel-éb-red-nek. fel-öl-töz-nek. i-mád-
koz-nak és mun-ká-hoz fog-nak.

a nap vi-lá-git és me-le-git. a hold is vi-lá-

git, de nem me-le-gít. az em-be-rek ső-tét-ben
nem lát-nak. la-ká-sun-kat es-te lám-pá-val vi-lá-
gít-juk. is-ten min-dent lát.

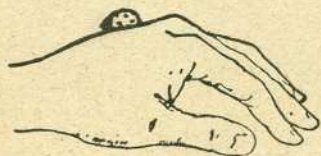
ég a tűz. a láng lo-bog. fát ra-kunk a tűz-re.
o-da ü-lünk a tűz mel-lé me-le-ged-ni kör-be.
me-sét mon-dunk ha-mu-pi-pő-ké-ről, tün-dér
t-lo-ná-ról meg a kis tör-pék-ről.

haj-na-li ó-ra ve-zet a jó-ra.

az út sáros. a ló fut. a
 méz édes. a vaj olvad.
 az egér sürgő. a tehén
 döf.

a ló há-zi ál-lat. lá-bá-ra pat-kót üt-nek. a
 ló fű-vel és zab-bal él. ne menj kö-zel a ló-hoz,
 mert meg-rúg. pis-ta most még fa-lo-von lo-va-
 gol. ha meg-nő, i-ga-zi lo-vat is fog kap-ni.

a tó ál-ló viz. nád és ká-ka nő ben-ne. part-
 ja-in bé-kák ug-rál-nak. a nád kö-zött él-nek a
 ví-zi ma-da-rak.

pi-ros há-tu ka-tó-
 bo-gár re-pült a ke-
 zem-re. kis bo-ga-ram
 ne re-pülj el, nem bán-
 ta-lak, ne félj tő-lem.

a bú-za é-rik. a mun-ká-sok ki-men-nek a
 me-ző-re. sar-ló-val le-a-rat-ják. ké-vé-be kö-tik.
 ha-za hord-ják. a mol-nár a ma-lom-ban meg-
 ő-rő-li.

fe-ke-te föld-ben te-rem a jó bú-za.

*a réz sárga. a tőrő étel.
a farkas harap. a tulipán tarka. a kása forró. az udvar tágas.*

a far-kas az er-dőben él. i-gen e-rős állat. fél-nek tő-le még a lo-vak is. té-len a há-zak kö-ze-lé-be jő. né-ha még az em-bert is meg-tá-mad-ja. a far-kast le-lö-vik. bő-re bun-dá-nak va-ló.

a de-ne-vér ha-son-lít az e-gér-hez, de re-pül-ni is tud. nap-pal el-bú-vik. es-te ki-re-pül és el-fog-dos-sa a bo-ga-ra-kat. az em-bert nem bánt-ja. nem kell tő-le fél-ni.

a ru-hát var-ró-gé-pen varr-ják. gép-pel se-be-seb-ben le-het varr-ni, mint kéz-zel. a mun-ka é-lel-met és bol-dog-sá-got ad.

is-ten meg-áld-ja a mun-kás ke-zet.

a korona pénz. a hó
hull. a tojás drága. a
fü röld. az ég kék. a
levél hervad.

ker-tünk-ben hin-
ta is van. i-lon-ka
rá-ült a hin-tá-ra.
pa-li haj-tot-ta. pa-
li áll-va is tud hin-
táz-ni. de nem hajt-
ja se-be-sen, mert
ak-kor le-es-het-
nék.

ber-ta kis ba-bát
ka-pott a-ján-dék-
ba. ru-hát, kö-tőt,
ka-la-pot varrt ne-ki. a fe-hér-ne-mű-it ki-mos-
ta, ki-si-mí-tot-ta, de a-zon-nal el-tet-te ba-bá-
ját, ha ír-ni, ol-vas-ni és köt-ni kel-lett.

a ve-réb é-lénk ma-
dár. az ud-va-ron ug-
rál. ha kö-ze-le-dünk
s meg a-kar-juk tog-
ni, el-re-pül. a kis ma-
da-ra-kat nem kell bán-
ta-ni. ők fi-a-ik-nak ár-tal-mas fér-ge-ket és bo-
ga-ra-kat hor-da-nak.

jó-ból is meg-árt a sok.

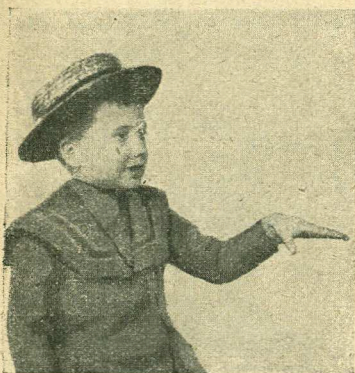
*Berta ir. Lajos olvas. ir-
ma köt. Béla rajzol.
anna tanul. Sándor
ül. Mari áll.*

az a-pa ki-vit-te kál-mánt és ka-tin-kát az
er-dő-be sé-tál-ni. a nap me-le-gen sü-tött, de
az-ért a fák kö-zött hű-vös volt. a fá-kon ma-

da-rak röp-köd-tek. a fák tö-vé-ben né-hol gom-bát ta-lál-tak. a gom-bát ap-juk-nak ad-ták. ők kis ko-sa-ra-i-kat jó-i-zű za-ma-tos e-per-rel töl-töt-ték meg.

es-te a te-hén ha-za-jő a me-ző-ről. meg-is-me-ri a gaz-dá-ja há-zát. meg-áll a ka-pu e-lőtt. ott bö-g, a míg be-en-ge-dik. az-u-tán a vá-lu-hoz si-et. friss vi-zet me-rít-nek ne-ki. meg-i-tat-ják, be-ve-ze-tik az is-tál-lóba. en-ni ad-nak ne-ki s meg-fe-jik. a te-hén te-je jó-i-zű és táp-lá-ló e-le-del.

fe-ke-te te-hén-nek is fe-hér a te-je.

SZ

*a szén tüzes. a mész
tapad. a szalma sár-
ga. a vászon tartós. a
szél fű.*

sző, szí, szem, száj, szép, szár.
szén, száll, szék, liszt, szánt,
széna, szekér, fészek, fűrész.

juhász, asztal, tészta, jászol, szikra,
szilva, szalonna, oroszlán, koszorú, sző-
vőszék, szeget-szeggel, szóról-szóra.

szita, szita, sűrű szita, ma szítálok, holnap sütök.

esik eső karikára,
a szomjas föld talajára.
erdő, mező vidul tőle,
áldás fakad majd belőle.

szemnek minden, kéznek semmi.
elég szép, a ki ép.

jőjj már tavasz,
szép napsugár,
tarka lepke,
dalos madár,
jőjjetek már!
régen várlak,
viruljatok
száraz ágak!
jőjj már tavasz,
szép napsugár!

tavaszi szél utat száraszt,
ősz eső vizet áraszt.

fakó szekér, kender-hám,
mind a kettő rossz szerszám.

*száll a madár ágról-ágra,
száll az ének szájról-szájra.*

CS

*a cső üres. a csiga má-
szik. a csirke csipog.
az ács farag. a pacsir-
ta énekel.*

csőr, csap, mécs, rács, kulcs,
kincs, bölcs, csont, csikó, cserép,
kocsi, csipke, csizma, papucs,
fecske, narancs, macska.

csillag, takács, kalapács, pacsirta, kará-
cson, csiga-biga, cseng-bong, csillog-
villog, csete-paté, csingi-lingi.

jó fecske te korán kelsz fel,
költs fel engem holnap reggel.

csip, csip, csóka,
vak varjúcska,
jó volt-e a
kis fiúcska?
ha jó volt a kis fiúcska,
ne csípd meg őt vak varjúcska.

esik eső szép csendesen,
sír az árva keservesen.
ne sírj árva keservesen,
majd megsegít a jó isten.

altató dal.

csitt, csitt, csendesen,
beli, beli, kedvesem.
aludj baba, aludjál,
csillagokról álmodjál.

hétfő: hetibe.

kedd: kedvibe.

szerda: szerűre.

csütörtök: csűribe.

péntek: pitvarába.

szombat: szobájába.

vasárnap: isten házába.

lencse, borsó, kása, mind isten áldása.

ny *ny*

*a nyúl félénk. a nyár
meleg. a torony ma-
gas. a szünnyog repül.
a kémény füstöl.*

fény, nyíl, nyáj, nyers, nyárs,
könyv, anya, fenyő, ernyő,
szárny, árnyék, bánya, szőnyeg.
erszény, bárány, kenyér, konyha,
hernyó, tanya, legény, arany, edény.
szekrény, dolmány, burgonya.

hol jártál, báránykám ?
 — az erdőben, asszonykám.
 mit ettél, báránykám ?
 — aszú füvet, asszonykám.
 mit ittál, báránykám ?
 — forrásvizet, asszonykám.
 ki vert meg, báránykám ?
 — a rossz pásztor, asszonykám.
 hogy sirtál, báránykám ?
 — me-e, me-e, asszonykám.

ahány ház, annyi szokás.

levegőben szépen szól a pacsirta,
 az embernek szívét is felvidítja.
 no csak húzzad, édes kedves cigányom,
 a te nótád legszebb egész világon.

ennek a kis lánynak füle van,
 füle mellett göndör haja van.
 veszek neki piros pántlikát,
 abba fonja bele a haját.

ring a bölcső ringadoz,
 hajló nádszál ingadoz,
 jó leányka szúnyadoz.

ki korán kel, aranyat lel.

gy *gy*

*a légy csip. a kígyó
csúszik. a gyermek
sir. az ágy bútor. a
hangya szorgalmas.*

gyík, hegy, gyár, gyep, rügy,
tölgy, rongy, gyolcs, gyöngy,
gyűszű, gyapjú, magyar.

hagyma, angyal, gyalú, gyűrű, gyü-
mölcs, gyémánt, göröngy, mogyoró.

kis pillangó, picinyke,
 ne légy bohó, szállj ide!
 tarka-barka szárnyadon
 gyönyörködöm én nagyon.

egy cseppet se siessünk,
 itt a jó gyep, etessünk.
 nem messze van egy kis forrás,
 ott esik a jó itatás.

van egy virág, jól ismerem,
 szúrós tövis között terem,
 hajnal-piros a levele,
 mondjam-e, hogy mi a neve?

gyere pajtás katonának!
 — nem megyek én, mert levágnak,
 ne félj pajtás, le nem vágnak,
 — megtesznek majd kapitánynak.

hála legyen az istennek,
 hogy nincs szarva az egérnek;
 mert ha neki szarva volna,
 minden kazalt széjjelszórna.

legyen ki-ki jó és kegyes,
 isten iránt engedelmes.

*kis állat a hangya,
 de nagy a szorgalma.*

ty

*a tyúk kapar. a ku-
tya ugat. az óra ke-
tyeg. a hattyú für-
dik. a sarkantyú peng.*

pinty, ponty, konty, fütty, atya.
bátya, hártya, keztyű, fátyol.

pityke, kártya, bütyök, ostya, per-
getyű, parittyá, kity-koty, pittypalatty.

erre kakas, erre tyúk,
erre van a gyalogút.

a nyalánk kutya.

ejnye, ejnye,
megint járt itt valaki!
lám, lám, mind fel
vannak döntve
mama tejes fazaki.

kis kutyácskám,
az ágy alatt mit keres?
ej most látom,
hogy magának
a bajusza tejeles.

nyalánk úrfi,
nyalhatja már ajakát!
nem szégyenli
felkutatni
mama tejes fazakát?

a kis kutya
szemlesütve kimegyen,
fülét, farkát
leereszti,
majd megöli a szégyen.

*pittypalattjol a fürjecske,
ficserélget villás fecske.*

ly *ly*

*a moly kártékony. a
pulyka mérges. az ibo-
lya illatos. a pehely
könnyű. a páva kevély.*

gólya, folyó, bagoly, hüvely,
selyem, király, gulya, boglya.

kályha, sólyom, vályog, golyó, kastély,
gereblye, furulya, gombolyag, király-
leány, hüvelykmatyi.

szép kis golyó vékony száron
 piroslik a lombos ágon.
 ó mily édes, ó mily jó,
 kis gyermekeknek való.

melyik jobb vacsora?

hosszúlábú, piroscsőrű golya,
 szép madaram, állj meg csak egy szóra!
 gyere hozzánk vacsorára,
 lesz minden, ami jó;
 alma, körte, sárgadinnye,
 mogyoró meg dió,
 habos tejes-kávé
 és csokoládé.

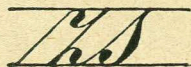
mást mondok én, kedves lidi, sára!
 én hívlak meg mára vacsorára,
 kerek tónak kék tükrében
 jó falatot látok
 ti legyetek ma vendégim,
 aranyos kis lányok!
 jól laktok majd legalább,
 nincs jobb, mint a békaláb!

(«Az Én Ujságom.»)

*hull a dér, jön a tél
 daru, golya útra kél.*

ZS

*a zsák üres. a zsir ol-
vad. a rózsá piros. a
morsár fényes. a pa-
rázs éget.*

zseb, rizs, zsúp, rozs, dézsa,
rozsa, zsizsik, zsinór, izsák.

zsófi, zsuzsi, józsef, zsigá, darázs,
zsinóly, zsemlye, ozsonna, zsámoly,
petrezselyem, rözse, findsa, lándsa.

felszántottam kertem alatt a mesgyét,
 bekerítem rózsafával a szélét,
 közepébe rozsmaringót helyezek,
 a mellé meg nefelejtset ültetek.

hátamon a zsákom,
 benne van a mákom.
 oh édes kis rákom,
 ki ne rágd a zsákom,
 mert kihull a mákom.

kerek, de nem alma,
 piros, de nem rózsa,
 rétes, de nem béles,
 kóstoltam, nem édes.

egy: most érik a meggy.

kettő: csipkebokor vessző.

három: nincsen semmi károm.

négy: biz oda nem mégy.

öt: most érik a tök.

hat: hasad a pad.

hét: most süt a pék.

nyolc: üres a kis polc.

kilenc: kis ferenc.

tíz: tekenőbe víz.

nincsen rózsa tövis nélkül.

a A á Á

a A á Á

*Aranka, Akos, Ala-
dár, Antal, Arad. Ami
hésik, nem mülik. Alló
vix nem hajt malmot.
Adós fixess!*

Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra. Addig üsd a vasat, míg meleg. Akit hazugságon kapnak, majd nehezen hisznek annak. Aki nem szán s nem segít mást, maga sem lel szánakozást. A jót isten megsegíti. Akinek nem kell a dolog, szükségét lát és nyomorog.

Ákom-bákom ez az írás, olyan mint a tyúk-kaparás.

Ami tied, tedd el.

A másét ne vedd el.

n N ny Ny m M

n. N ny. Ny m. M

*Nándor, Mariska,
Miklós. Nem jó a tűz-
rel játszani. Nyugtá-
val dicséred a napot.
Munka után édes a
nyugalom.*

Nem mind arany, ami fénylik. Minden bot-
nak két vége van. Nem zörög a nád, ha a szél
nem fújja. Megterem a virág a gazban is. Méz-
ből sem jó a sok. Ne bánts-d-nak hiják a másét.

*Magyar földön magyar legyen az utolsó gö-
röngy is.*

V V Z Z ZS Zs

V V Z Z ZS Zs

*Vilmos, koltán, kursora.
Végén csattan az ostor.
Vas is megvásik idővel.
Háporeső hamar múlik.
Zeng az ég.*

Vad fa nem hoz jó gyümölcsöt. Zsákban macskát árul. Zsugori ne légy! Vasárnap font fonál nem soká tart. Zengjen a dal lelkesülten, a hazának szent dala!

Zsiga! lábad alatt csiga; — el ne taposd, vigyázz rája, ő is isten állatkája.

Zsiga! mit csinál a csiga? — nyujtogatja szarvacskáját, hátán hordja házacskáját.

Zsiga! hová lett a csiga? — látod, hogy megijedt tőled, a házába bujt előled.

*Vagyok olyan legény, mint te,
Vágok olyan rendet, mint te.*

u ú U Ú ü ű Ü Ű

uú UU üű ÜŰ

Ulrik, Ungvár, Ulászló, Ujhely. Ünnepe van a háznál. Újszita szegen függ. Üres kalász fenntartja fejét.

Úgy él, mint a hal a vízben. Üres hordó jobban kong. Útnak, szónak nincsen vége. Utas embernek nem nehéz a kenyér. Úgy élj, hogy mindenki szeressen. Úti cifra, házi ronda.

Üres erszény, üres fő,
Nem sokat ér e kettő.

*Udvaromon aranyvályú, aranykút.
Abból iszik aranykakas, aranytyúk.*

c C

cs Cs

Two sets of cursive handwriting practice on ruled lines. The first set shows 'c' and 'C' written in a fluid, connected style. The second set shows 'cs' and 'Cs' written in the same style.

*Cili, Csongor, Leg-
 led, Csongrad. Linkét
 fogott az orrod. Cserép
 tálhoz fakanál. Csirke
 ne akarjon okosabb len-
 ni a tyúknál.*

Cigány is a maga lovát dicséri. Cseppekből lesz a folyó. Cincog az egér, ha macskát nem érez. Cseppenként a hordó is megtelik. Csengettyűvel nem lehet madarat fogni.

Csiga-biga nyújtsd ki szarvad, imhol jönnek a tatárok; sóskútba vetnek, malomkövel lenyomtatnak, bújj ki biga, bújj ki!

*Csárdás kis kalapot veszek,
 Mellé rozmaringot teszek.*

o ó O Ó ö ő Ö Ö

o ó O Ó ö ő Ö Ö

Olga, Odön, Orsova,
 Onod. Okosabb enged.
 Öreg ember előtt kelj
 fel! Olcsó húsnek hig
 a leve. Örülj mások
 szerencséjén!

Okos nem ütközik kétszer egy kőbe. Öreg-
 ség tisztesség. Olyan a szolga, milyen a gazda.
 Ott szakad a kötél, ahol legvékonyabb. Okos
 gazda a szomszéd házat is védi a tűztől. Ön-
 dicséret gyalázat.

Öre a világnak! jó atyám, imádlak!

Őszi harmat, hideg eső,
 Ősszel érik meg a szőlő.

e E é É

e E é É

Elek, Eva, Ernő, Er-
szébet, Eger, Esztergom.
Elmúlt dolognak felej-
tés a vége. Egy fecske
nem csinál tavaszt. Eső
után köpenyeg.

Ezt a kerek erdőt járom én. Erdő, erdő, be
szép kerek erdő, közepébe csipkebokor vessző.
Egyszer esik esztendőben karácsony. Emberé
a munka, istené az áldás. Egyszer hopp, más-
szor kopp.

Egy istenem, egy királyom,
Ezt tisztelem, azt imádom.

Erdő sincsen zöld ág nélkül,
Mező sincsen virág nélkül.

g G

gy Gy

Gábor, Géza, Gyula,
Győr, Gödöllő, Gya-
korlat teszi a mestert.
Gyalog járjon, kinek
lova nincsen. Gomba
módra nő.

Gyermek kezébe nem való a kés. Gombház.
ha leszakad, lesz más. Gyermekszívvel, öntudat-
lan nyugszom meg a gondolatban, hogy övéit
el nem hagyja, ki mindnyájunk édes atyja.

Gyi te fakó, gyi te szürke,
Gyi két lovam, fussatok,
Gyertek, gyertek gyermekek,
Kását főztem, egyetek.

S S SZ SZ

S S SZ SZ

*Sándor, Sári, Simon,
Szeged, Szigetvár. Sok
szakács elsőre a levest.
Szegénység nem szégyen:
Szerezd felebarátodat!*

Sok kéz hamar kész. Száz szónak is egy a vége. Se hirt, se hamva. Sok kicsi sokra megy. Semmi sem tart örökké. Szebb a foltos, mint a rongyos ruha. Se pénz, se posztó. Szomorú fűzfának lehajlik az ága. Száraz földben elhervad a virág is.

Szabad pusztán szól a ménes kolompja,
Sötét éjben útmutató a hangja.

*Szád szóljon igazságot,
Soha ne mondj hazugságot.*

l L ly Ly

l L ly Ly

*Lajos, Lina, László,
Losonc, Lócse. Lassan
járj, tovább érsz. Legjobb
az egyenes út. Lassú víz
partot mos.*

Legszebb szín az elpirulás. Lyukas ruhá-
nak tű az orvosa. Lesz még szőlő, lágy kenyér.
Legjobb ital a víz. Lyukas korsóval nem lehet
vizet meríteni. Legény a talpán. Légynek sem
vét. Legjobb fűszer az éhség.

Légy jó, szelid, engedelmes,
Az ily gyermek nagyon kedves.

*Legyen ember minden ember és magyar,
Akit e föld hord s egével betakar.*

d D

d D

*Dani, Dóra, Derső,
Déva, Debrecen. Dol-
gorni nem szegyen. Drá-
ga kincs a jó hír. Du-
nába hordja a vizet.*

Derüre ború következik. Délceg csikóból válik a jó paripa. Dobd vissza kenyérrel, aki kövel dobott. Derült égből ne várj esőt.

Dolgos kéz, okos ész,
Olyan kincs, mely el nem vész.

Dalos kis pacsirtám
Szállj föl a magasba.

Erdő, patak, liget,
Dalodat hallgassa.

Domb tetején ágas-bogas diófa,
Arra száll a kerek erdő rigója.

t T ty Ty f F

t T ty Ty f F

*Tamás, Ferenc, Teréz,
Tátra, Fáttra, Fehérvár.*

*Tiszteljed atyádat és anyá-
dat! Farkasból nem lesz
bárány.*

Talál, aki keres. Több szem többet lát. Fején találta a szeget. Tisztaság fél egészség. Fülel, mint a nyúl a bokorban. Fűzfahegedűhöz nád-vonó illik. Több a baj, mint a vaj. Törött tojásnak nincs kovácsa. Fehér cipó, sós túró, éhség ellen igen jó.

Fecském, fecském, édes fecském,
Vidd el az én levelecském.

*Tejjel ettem a kását,
Attól nőttem ekkorát.*

p P b B r R

p P b B r R

*Péter, Berta, Róza,
Béla, Ricső, Piroska.
Budapest hazánk fővá-
rosa. Ritkítja párját.
Piros, mint a rózsá.*

Ritka, mint a fehér holló. Patkószeg is pénzt ér. Betevő falatja sincs. Ritkán szólj, de okosan. Budán is csak egyszer volt kutyavásár. Reszket, mint a nyárfalevél. Botból nem lesz beretva. Rostával nem lehet vizet meríteni.

Pille, pille, aranypille,
Ne szállj tova, jövel ide,
Cukros morzsát adok neked,
Szállj le a kezemre, kérlek.

*Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs,
Ritka kis lány, aki takaros.*

i í I Í j J

i í I Í j J

*Imre, Jolán, János,
Iren, Mona. Jó tetteért
jót várj. Isten mindent
lát. Igaz jószág el nem
vész. Jónál van jobb.*

Jobb későn, mint soha. Jut is, marad is. Igéret szép szó, ha megtartják, úgy jó. Jég hátán is megél. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok. Igaz legyen szived, igaz a beszéded. Isten áldd meg a magyart!

Boglárka.

Jaj be szép szárnyad van,
De piros, de sárga!
Add nekem, kis lepkém,
Aranyos boglárka!

Ugyan minek volna
Neked az én szárnyam?
Szárnyas kis leánykát
Még sohasem láttam.

Felrepülnék vele
A szép mennyországba,
Testvérkém lakik ott,
Aranyos boglárka.

(Pósa L.)

h H k K

h H k K

*Károly, Hedvig, Kata-
lin, Halas, Kecskemét.
Ki mint vet, úgy arat.
Haragnak akkor sem hisz-
nek, mikor igazat mond.*

Haragnak megbánás a vége. Ki sokba fog, keveset végez. Ki dolgozni nem szeret, nem érdemel kenyeret. Hátra megy, mint a rák. Kis szikrából gyakran nagy tűz támad. Hamar munka ritkán jó.

Háromszínű a nemzeti lobogó,
Mind a három becsülettel ragyogó.

*Kinek az ég alatt már senkije sincsen,
Ne féljen, felfogja ügyét a jó Isten.*

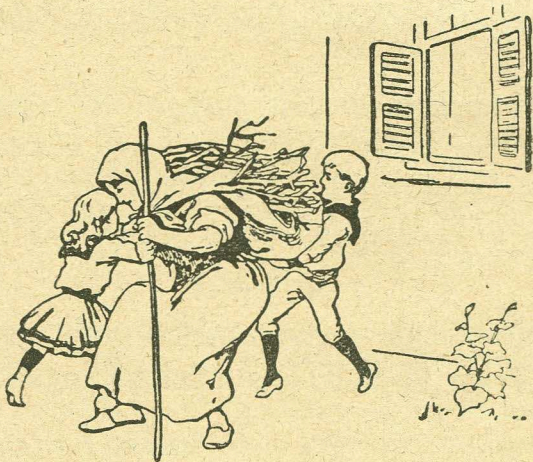
1. Reggeli imádság.

Jó Istenem felébredtem,
Te örködtél én felettem.
Köszönöm, hogy megtartottál,
Hogy felettem virrasztottál.

Óvj meg ma is szent kezeddél!
Szent kezedből ne eressz el!
Vedd oda mind, aki szeret,
Óh, hallgasd meg kérésemet!

2. Jó gyermekek.

Szegény asszony halad az utcán. Száraz ágakat visz a hátán. Siet haza, hogy kis

gyermekeinek ebédet főzzön. De nehéz a fa. Nagyon elfáradt, leül pihenni. Ismét feláll.

Menni akar, de nem tudja a fát hátára emelni.
Ilonka és Béla az ablakból meglátják. Oda
mennek s szívesen segítenek neki.

Így cselekszik minden jó gyermek.

3. *Mit dalolsz te kis madár?*

*Mit dalolsz te kis madár,
A virágos ágon?
— A jó Istent dicsérem,
Kedves kis barátom.*

*Oh taníts meg engem is,
Erdő madárkája!
— Kérd meg csak a szívedet,
Megtanít az rája.*

4. *Mi van az iskolában?*

*Az iskolában van: asztal, székek,
pad, szekrény, kályha, fogas, szá-
mológép, tábla, kép, vonalzó, tin-
ta, könyv és írka.*

5. Az én kis testvérem.

Az én kis testvérem két éves. Haja szőke Szeme égszínkék. Szemöldöke ívelt. Orra hosszúsúkás. Homloka domború. Szája piciny. Ajka piros. Fogai: mint a gyöngysor. Fülecskéiben fülbevalók vannak. Nyaka hajlékony. Karjai kövérek. Pici lábain kis cipőket visel. Kezecskei, ujjai folyton mozognak. Körmei szép tiszták. Aki csak meglátja, mindenki azt mondja „Jaj be aranyos kis baba!”

6. Bölcső-dal.

Csendesen, csendesen,
Haja, haja, kedvesem!
Aki nem sír, nem kiáltoz,
Annak angyal kis kertet hoz.
Lesz benne egy szép, de szép fa,
Minden ágon arany alma.

Hát még mi lesz? Mi bizony!
Ha nem sírsz, hát megmondom,
Kis fészek, meg kis madárka,
Kék a lába, zöld a szárnya,
S azt énekli csengő hangon:
Aludjál el már galambom!

S a gyermek, ki hallja épen,
A szemét behunyja szépen,
Elalszik az énekszóra
S álmodik majd szépet róla.
Úgy lesz, úgy lesz, úgy bizony
Haja, haja, galambom.

7. A három pillangó.

Volt egyszer három pillangó: egyik sárga, másik veres, a harmadik fehér. Vigan játszadoztak a napfényben. Egy virágról más virágra szállottak s jó kedvükben észre sem vették, milyen messzire távoztak hazulról.

Egyszer csak beborult. A kis pillangók megijedtek. Elmentek a tulipánhoz, s így szólíták meg:

— Édes kis tuli, bocsáss be minket, hogy ne ázzunk meg.

A tulipán így válaszolt:

— A sárgát meg a vereset bebocsátom, mert olyanok mint én, de a fehéret nem.

A sárga meg a veres pillangó így szólt:

— Ha fehér testvérünket be nem bocsátod, mi sem megyünk be hozzád.

Ezalatt az eső jól megeredt. A kis pillangók most a liliomhoz mentek, s kérték:

— Kedves liliom, nyisd ki nekünk virágocskádat, szeretnénk az eső elöl oda menekülni.

A liliom így felelt:

— A fehéret szívesen beengedem, mert az hasonlít hozzám, de a sárgát és vereset nem.

Erre a fehér így szólt:

— Ha testvéreimet be nem bocsátod, én sem megyek be hozzád. Inkább ázzunk meg mind a hárman, semhogy egymást elhagyjuk.

A nap a felhők mögül meghallotta, hogy a kis pillangók milyen jó testvérek. Keresztül tört a felhőkön. Az esőt elúzta s a kis pillangók szárnyait megszáritá. A pillangók vígan játszottak estig. S este hazamentek aludni.

8. A kis hősök.

*Három testvér indul
Hosszú vándorútra:
Ki a kertbe mennek,
Ott lesz az azsonna.*

*Legnagyobbik köztük
A hat éves Böske,
Van nagy bátorsága,
S egy nagy esernyője.*

*Békától, bogártól
E hős meg nem ijed,
De nyúl látására
Biz ők nem készültek*

*S mikor a bokorból
Tapsifüles kinéz:
Ott marad az ernyő,
Fut a három vitéz.*

9. Mit csinál az anya?

Az anya mosdik, fésülködik, öltözik, seper, rendez, takarít, vásárol, szital, dagaszt, süt, főz, mos, gyomlál is ültet.

10. A farkas meg a sas.

Kéri a farkas a madarak királyát:

— *Taníts meg engemet repülni!*

— *Oh csak fogóddzál bele a farkamba, — mondja neki a sas.*

Hát belefogódzott a farkába; aztán viszi fölfelé.

Mikor már jó magasan voltak, kérdi a sas a farkast:

— *Farkas koma, látod-e még a földet?*

— *Még látom.*

Megint viszi fölfelé, megint mondja a sas:

— *Farkas koma, látod-e még a földet?*

— *Még látom.*

Mennek föllebb, megint mondja:

— *Látod-e még?*

— *Nem látom.*

Azt mondja neki a sas:

— *No hát ereszd el a farkamat.*

Eleresztette, aztán ment lefelé. Nagyon

örült a farkas, hogy ilyen sebesen repül; azt mondja egy tuskónak:

— Eredj előlem te szenes tuskó, mert agyonütlek!

De biz a szenes tuskó nem ment el előre, rávágódott a farkas s menten agyonütötte magát.

11. Hogy aludt el a gilice?

Egyszer egy időben

Bakonyi erdőben

Gilice nem alszik

Sírása elhallozik.

Odamegy a szúnyog:

„Haja, haja!” dunnyog

A tücsök is fújja:

„Haja, haja, hujja!”

Gilice megünja,

A szemét behúnyja.

Sírása nem hallozik,

Roendesen elalszik

12. A kis gidó.

Egy öreg kecskének volt egy kis gidója, drága szemefénye, aranyos bimbója. Harmatba fürdette, szélről is féltette, patak partján szedett lágy fűvel etette.

Nagyfogú farkasról mesélt neki sokat: elviszi a gidót, aki szót nem fogad. Viszi az erdőbe, hamm! bekapja ottan. «Hallod-e, hogy ordít most is a vadonban?»

Hallgatott a gidó a mesére szépen, kis fejét lehajtva éd's anyja ölében. «Ugy-e én jó vagyok? Nem visz el a farkas?» — «Jó vagy kis gidócskám, csak mindig rám hallgass!»

Most pedig fiacskám, megyek fűvet szedni. Zárd be jól a závárt, be ne jöjjön senki. Játsszál addig itthon, de ki ne pillantgass! Ki ne nyisd az ajtót, ha zörget a farkas.

Megy az öreg kecske pillangós mezőre, már az erdő mellett fehérlik a szőre. S míg szedi a fűvet ezüst patak partján, kopogtat a farkas, mint egy szelid bárány.

«Gidócskám, gidócskám, gyönyörű gyöngöcském. Hajnalban született cukros kicsi kecském. Eressz be, bocsáss be aranyos szép szentem! Zöld erdőben fehér gyöngyvirágot szedtem.»

«Köszönöm jóságát, megköszönöm, bácsi! De a gyöngyvirágra nem vagyok kíváncsi. Édes anyám mondta, hogy be ne bocsássam. Tágasabb oda ki, követem alássan.»

Jön haza a kecske, látja, hogy mi történt. Szalad batyújával a vadászhoz tüstént. Siet a vadász is, a farkast lelőtte, mert ez a kis család kedves volt előtte.

Úgy örült a kecske, ugrált a gidócska, tézve hullott rá édes anyja csókja. Harmatba fürdette, ölében rengette, patak partján szedett lágy fűvel etette.

13. *Az aranyos stiglić.*

*Gyere velünk napkeletre,
Ciprus, pálma ligetekbe.
— Fecskemadár, csak menjetek,
Nem vándorlok én veletek.*

*De jön a tél s nem lesz bogár,
Mit eszel majd stiglićmadár?
— Lelek egy-két száraz bogyót,
Elfogyasztom úgy, mint a jót.*

*Hóviharban, hogyha fázol,
Stiglićmadár, hol tanyázol?
— Egy faodú majd csak akad,
De a szívem, az hű marad.*

14. *Hoggy beszélnek az állatok?*

*A kutya ugat. A macska nyávog.
A tehén bög. A ló nyerít. A disznó rőfög. A galamb turbékol. A légy zümmög. A madár csicsereg.*

15. Erzsi és Magda.

Vígan lapdázta a gyermekek az iskola udvarán. Ott volt közöttük Magda is. Magda jószívű, de kissé szeles és vigyázatlan gyermek. Amint a lapda után szaladt, az útjában álló Erzsikét véletlenül meglökte. Szegény kis leány leesett és keservesen sírt, mert térdéről a homok a bőrt lehorzsolta. Magda ijedtében nem is tudott szólni. Látszott rajta, hogy szívéből megbánta vigyázatlanságát.

Erzsike letörölte könnyeit, azután oda ment Magdához, s így szólt:

— Ne félj, Magda, nem foglak bepanaszolni, hiszen tudom, hogy nem szándékosan tetted.

Milyen kedves, aki meg tud bocsátani.

16. A két cica meg a hamis gyerek.

Egyszer két kis fehér cica
Kinn az utcán sétál vala,
S amint illik pajtásoknak,
Mulatoznak, játszadoznak.
Hát im, egyszer csak feléjek
Futni kezd egy hamis gyerek,
Hogy kergesse, megfoghassa,
Haza vigye, nyávogtassa,
Már előre nagyot kacag:
No hiszen, lesz most hadd el hadd!

A két fehér cica fut,
De a gyerek jobban tud.
«Csunya dolog,
Mindjárt megfog!»

*Szomorún az egyik így szól,
De a másik jobbat gondol:
«Fussunk ama gödör felé,
Hadd essék a gonosz belé!
Amíg fölkel, tovább állunk,
Ókemének fittyet hányunk!»*

*Amint mondák, úgy is lett.
A gyermeknek megesett,
Kapott, mit nem keresett,
Leesett, beesett,
Be a gödör fenekére,
Megindult az orra vére.
Sírt-rítt, ahogy száján kifért.
Föl nem venném száz forintért!
A két cica ezalatt
Hahotával elszaladt.*

17. Csillaghullás.

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy áldott jó kis leánya. Egyszer csak meghalt a szegény ember s az árva kis leánynak nem maradt semmije. Azt sem tudta, hova hajtsa le a fejét. Kezébe vette hát az utolsó darab kenyérét s megindult a másik falu felé.

Amint a határban megyen-mendegél, szembe jön vele egy koldus s kéri, hogy Istenért, Isten nevében adjon neki egy kis kenyeret. A kis leány odaadta neki az egész darab kenye-

rét. A koldus megköszönte, hogy: adjon Isten neki érte ezer annyt!

Megyen tovább a kis leány, hát szembe jön vele egy gyermek s azt mondja neki: «Úgy fázik a fejem, add ide a kendődet, hadd kössem be!» A kis leány odaadta neki a kendőjét. Amint tovább megy, megint jön egy gyermek, ezt is majd megvette az Isten hidege. A kis leány odaadta ennek is a felső gunyáját.

Mikor már így semmije sem volt többé, hat egyszer csak hull a csillag az égről, s amint egy-egy leesik, mind megannyi ezüst koronáva válik. A kis leány csak szedte a koronákat s annyt összeszedett belőlük, hogy egész életében volt neki mit aprítani a tejbe.

18. Esti ima.

Én Istenem, jó Istenem!
 Becsukódik már a szemem.
 De a tied nyitva, Atyám!
 Amíg alszom, vigyázz reám.
 Vigyázz kedves szülőimre,
 Meg az én jó testvérimre.
 Mikor a nap újra felkel,
 Csókolhassuk egymást reggel.

19. Mese az arany almáról.

Volt egyszer egy arany kert, abban az arany kertben volt egy arany fa. Az alatt játszadozott

egy aranyhajú kis leány. Ahogy ottan játszadozik, egyszerre csak valami éneket hall. Fölpillant a fára s mit lát? — Egy arany almácskát. Abból a mosolygó arany almácskából hallatszott ki ez az ének:

Árva vagyok, árva,
Be vagyok én zárva,
Szabadíts ki innen,
Kér egy kis madárka.

Az aranyhajú kis leány nagyon megsajnálta a madárkát.

Arra szállt egy lepke s megkérdezi tőle:

— Mit sírsz, mit rísz, aranyhajú kis lány?

— Hogyne sírnék, hogyne rínék, mikor egy kis madárka be van zárva az arany almácskába és nem tudom kiszabadítani!

— Kérd meg a méhecskét, az majd megcsípi az arany almácskát, az arany almácska meg kiereszti a kis madárkát!

Éppen arra döngicsél a méhecske, az is kérdi:

— Mit sírsz, mit rísz, aranyhajú kis lány?

— Hogyne sírnék, hogyne rínék, mikor egy kis madárka be van zárva az arany almácskába és nem tudom kiszabadítani. Lepke mondta, hogy ha te megcsíped az arany almácskát, az arany almácska kiereszti a kis madárkát.

— Lepke mondta, nem jól mondta. Kérd

meg csak a fúvó szellőt, fúvó szellő lefújja a fáról, az arany almácska megnyílik magától.

Éppen arra megy a fúvó szellő, s megkérdezi tőle:

— Mit sírsz, mit rísz, aranyhajú kis lány?

— Hogyne sírnék, hogyne rinék, mikor egy kis madárka be van zárva az arany almácskába és nem tudom kiszabadítani. Méhecske mondta, hogy te lefúvod a fáról, az arany almácska megnyílik magától.

— Méhecske mondta, nagyon jól mondta. Ne sírj, ne ríjj, aranyhajú kis lány!

S ezzel a fúvó szellő elkezd dudorászni:

Zim-ziri-zim, hullj le,
Szép arany almácska!
Zim-ziri-zim, szállj ki,
Gyönyörű madárka!

Fúvó szellő aztán lefűtta a fáról az arany almácskát. Az arany almácska az aranyhajú kis leány kötőjébe hullott, ott megnyílt magától, s kirepült belőle egy gyönyörűséges aranytollú madár s egyenesen a kis leány vállára szállott. Most dalolt még csak szépen:

Szabad vagyok, szabad,
Semmi bajom sincsen —
Arany hajú kis lány,
Áldjon meg az Isten

20. Gyümölcsök.

A piacon árulnak: almát, körtét, szilvát, cseresznyét, meggyet, dinnyét, szőlőt, barackot, málnát, epret és szomot.

21. Bandi ruhája.

Bandinak új ruhát hozott a vásárból édes apja. Még soha sem volt olyan jó meleg ruhája. Örült is nagyon. Sokat nézegette, s talán még aludni sem tudott volna, ha oda nem teszik melléje.

Másnap vizsgálni kezdte. Nagyon szerette volna megtudni, hogy miből is van az ő ruhája. Megkérdezte hát apjától.

— A te ruhád, fiam, posztóból van; a posztó pedig a juh gyapjából készül, — felelé az apa.

— Hogy lehet az, édes-apám?

Az apa megmagyarázta:

— A juhos gazda minden tavasszal megnyírja a juhokat. A gyapjút zsákokba rakják, s elviszik a posztógyárba. Ott megmossák, megfonják, megszövik; a szövetet megfestik s úgy lesz a posztó.

Bandi azóta jobban szereti a juhokat, mert tudja, hogy azok nemcsak kedvesek és szelidek, de hasznosak is.

22. Miből lesz a kalácska?

Miből lesz a kalácska?

— Búzácskából.

S a búzácska?

— Ugy kél ki a barázdából.

Eke vasa eltemeti,

Lanyha eső költögeti.

Nap sugára feltámasztja,

Lábát kasza elvagdossa,

Ló a szérún megrugdossa,

Két kemény kő összezúzza.

23. A színék.

Nézzétek ezt a szép piros almát — szólt Károly a többi gyermekekhez — ezt annak adom, ki a következő kérdésekre szóval és trásban helyesen megfelel.

— Mi fehér? Mi fekete? Mi zöld? Mi veres? Mi kék? Mi sárga? Mi barna? Mi szürke? Mi tarka?

Ilonka minden kérdésre megfelelt és pedig ily módon:

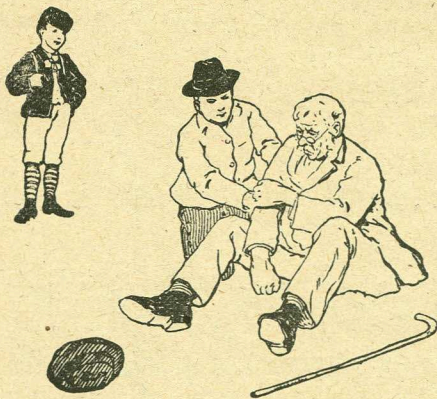
*A hó fehér. A korom fekete. A fű zöld. A vér veres. Az ég kék.
A citrom sárga. A gesztenye barna. A hamu szürke. A szivárvány tarka.*

Írásában egy hiba sem volt. Ő nyerte el az almát.

A szívárványnak hét színe van: vörös, narancssárga, sárga, zöld, világoskék, sötét-kék és ibolyaszín.

24. A figyelmes gyermek.

Olyan síma volt az út, mint a tükör. Az emberek alig tudtak járni. A gyermekek vígan csúszkáltak a jégen, nem féltek a leeséstől. Egy szegény öreg ember reszkető kezével botjára támaszkodva igyekszik a templomba. Amint egy sar-

kon befordul, megcsúszik és leesik. Vilmos meglátja és nevetni kezd. János azonban oda siet, illedelmesen felségíti s ruhájáról a havat leveri.

Az öreg úr hálsán néz a fiúra s így szól:

— Köszönöm, édes gyermekem! Isten áldjon meg jó szívedért.

Vilmos pirulva húzódik el és bánja, hogy miért nem segített ő is a szegény öregnek.

25. Az első csizma.

*Dani pajtás se hall, se lát,
 Hogyne, mikor nincs mezítláb!
 Megvan, meg az első csizma!
 Mint a tükör, fényes, tiszta.
 Apa hozta a vásárról,
 Híres Miskolc városából.
 Hegyes orrú, magas sarkú,
 Csörög rajta a sarkantyú.*

*Dani pajtás jókedvében
 Sétál ott kinn nagy kevélyen.
 Lábát büszkén szedegeti,
 Bámulják is, tetszik neki.
 Mosolyogja édes anyja:
 Csizmáját hogy mutogatja.
 Kérték is már száz bankóért,
 De nem adná egy vak lóért.*

*Dani pajtás bezzeg délben
 Enni se tud örömeiben.
 Pedig túrós galuska van,
 Most ő neki mind hasztalan.
 Kinálgatják más egyébbel:
 Rántottával, csemegével...
 Csak csörgeti sarkantyúját,
 Nézegeti a csizmáját.*

*Dani pajtás lefektében
 Imádkozik este szépen.*

*Az apáért, az anyáért,
 Meg azután a csizmáért.
 Maga mellé ágyba veszi,
 Csókolgatja, ölelgeti.
 S álmában jár mennyországban
 A sarkantyús kis csizmában.*

26. A fiú az erdőben.

Egy fiú az erdőben sétált. A tölgyfa nyájasan így szólta meg:

— Jer, telepedjél le árnyékomba!

A gyermek így válaszolt:

— Köszönöm igen szépen, majd mikor visszajövök; most még nem vagyok fáradt.

Majd a gyöngyvirággal találkozik, ez így szóla:

— Jer, szagold meg illatomat!

A fiú odament, s minthogy oly kedves illatu volt, mondá:

— Szép gyöngyvirágocskám, szeretnék jó anyámnak haza vinni.

A virágocska beleegyezett. Néhány lépésre a piros szamócat pillantá meg, ez is hitta:

— Jer, szakassz le, már érett vagyok!

Mire a fiú szóla:

— Jó szamócam, téged elviszlek a testvéremnek.

És az szívesen engedé, hogy leszakassza. Végre a bolondítóhoz ért a gyermek, ez is megszólítá:

— Jer, egyél meg, már érett vagyok!

— De a fiú így válaszolt:

— Nem, téged nem eszlek meg, mert nem ismerlek. Hanem letörlek s megmutatlak apámnak, ő jobban ismer, mint én.

27. Naphivogató.

*Süss fel nap,
Süss fel nap!
Kertek alatt
Kis bárányparka
Majd megfagy.*

Süss fel nap,
Isten napocskája!
Kertek alatt
Tyúkok vannak,
Mégfagynak.

Süss ki meleg, ház alá,
Búj be hideg, föld alá!
Süss ki, süss ki,
Isten napocskája!

28. A kis gazdasszony.

Mariska ügyes
kis gazdasszony.
Kisepri a szobát.
Letörli a port az
asztalról, ágyról,
szekrényről, szé-
kekről. A pamla-
got kiporozza, le-
keféli. A tükröt
s a képek üvegeit
megmossa.

Azután kimegy
a konyhába. Az
edényeket meg-
mosogatja, megsürolja. Délben asztalt
terít hófehér abrosszal. Ügyel, hogy a
tányér mellé jobb kéz felől essék a ka-

nál, a kés és a villa, balról meg az asztalkendő. Sót és paprikát tesz a sótar-tóba. A poharakat tisztára kitorli. Friss vizet tölt a vizeskancsóba. S hogy édes anyjának örömet szerezzen, virágot szed a kertben s szép bokrétát helyez a virág-tartóba.

29. A teríték.

Délben az ebédőasztalon van: al-vosz, asztalkendő, kés, villa, kanál, tányér, tál, csészé, pohár, kancsó és sótartó.

30. Szentjános-bogár.

Világít a fűben
A szentjános-bogár,
Vigyázz a lábadra!
Mert eltaposni kár.

Madár énekeljen,
Rózsa meg virítson,
A szentjános-bogár
Csak hadd világítson!

31. A kakas és a jérce.

Volt egyszer egy asszonynak egy kakasa. meg egy jércéje. Egyszer csak elmentek ep-részni.

Megfogadták, hogy amit találnak, megosztznak rajta. Azután elváltak egymástól és befelé mentek az erdőbe. A jérce azután, amint keresgélt, talált egy szem epret és megette.

Mikor összekerültek, kérdezi a kakas:

— No, mit találtál?

— Egy szem epret.

— Hol van?

— Megettem.

Megharagudott erre a kakas, kivágta a jérce begyit, kivette belőle az egy szem epret, azután megette.

Hanem mikor hazafelé ment, megijedt, hogy no most kikap az asszonyától, azért, amit tett. Aztán meg is sajnálta a jércét. Elfutott tehát a vargához fonalért, amellyel a jérce begyit bevarrhatta. De a varga azt mondta, hogy hozzon neki előbb sörtét a disznótól. El is ment a kakas a disznóhoz, de az meg azt mondta, hozzon neki a cséplőtől zabot. De a cséplő sem adott, hanem azt mondta, hogy hozzon neki a gazdasszonytól lepényt. Elment a kakas a gazdasszonyhoz lepényért. Az meg azt mondta, hogy hozzon neki előbb tejet a tehéntől. Elment a tehénhez is, de ennek meg fű kellett a rétről.

Szaladt a kakas a rétre, kért tőle füvet. A rét addig nem adott, míg esőt nem kér az Istentől.

A kakas azután kért esőt, az Isten adott is. Futott most visszafelé nagy örömmel:

Isten nekem esőt ad,
 Esőt adom rétnak;
 Rét nekem füvet ad,
 Fűvet a tehénnek;
 Tehén nekem tejet ad,
 Tejet az asszonynak;
 Asszony nekem lepényt ad,
 Lepényt a cséplőnek;
 Cséplő nekem zabot ad,
 Zabot a disznónak;
 Disznó nekem sörtét ad,
 Sörtét a vargának;

varga nekem fonalat ad, hogy bevarrhassam a jérce begyit.

Aztán bevarrta s megint jó barátok lettek.

32. Zsugori és a majma.

Zsugori nagyon szerette a pénzt. Amit gyűjtött, zacskókba rakta. A zacskókat néha előszedte s nézegette az aranypénzeket. A koronákat meg krétával tisztogatta. Volt neki egy Maki nevű majma. Maki figyelmesen nézte, hogy dolgozik Zsugori uram.

Egyszer Zsugori elment hazulról és Maki alva maradt a szobában. Felébred, nem lát senkit. Eszébe

jut a pénztisztítás. Oda megy a ládához, nyitva találja. Kiszedi a zacskókat, kioldja a zsinegeket, kezdi a pénzt súrolni. Hogy jobban folyjon a munka, kitül az ablakba. A falról meszet kapar hozzá.

Meglátják az emberek Makit s kezdenek vele tréfálni. Maki meg belemarkol a pénzbe.

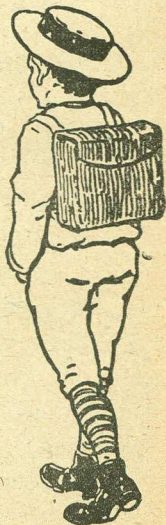
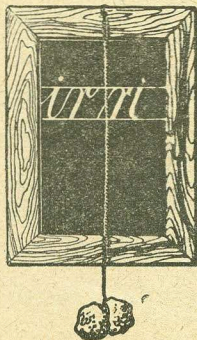
Zsupp! — az emberek közé vágja. Uccu! rajta! kapkodnak a pénzen. Maki tűzbe jó, ugyancsak szórja a pénzt.

Éppen jött Zsugori. Rákiált Makira. Maki megijedt, futott, de a pénz oda volt! Zsugori majd meghalt bánatában.

33. Palkó.

Palkót beiratták az iskolába. Kis táskájával a hátán vígan indul minden nap az iskolába. Palkó táskája bőrből készült. Kis szíjakkal és csattokkal záródik. Két hosszabb szíját karjaira ölti.

Vizsgáljuk meg, mi van Palkó táskájában. — Van benne palatábla. A palatábla csinos fakeretére van írva a Palkó neve. A táblát kemény palakőből készítik. A palakövet a földből ássák. Sok munkás dolgozik rajta, míg elkészül. Némelyek kiássák, mások megsimítják, mások ismét piros

vonalakat húznak reá. Puhább palakóból készül a palavessző.

Palkó szereti a tisztaságot. Kis darab szivacsot köt táblájára, azt otthon mindig megnedvesíti. A szivacsot a tengerből halásszák. Apró kis tengeri állatoknak szolgált lakásul.

Palkónak most csak palatáblája van. Később kerül még a táskába: könyv, irka, toll, ceruza, kis tollkés és gummi is.

34. A tavasz tündére.

Fuss előlem, fuss, Télapó!
Nem látod-e, olvad a hó!
Én vagyok már úr a földön,
Víg örömmel be is töltöm.

Varázspálcám földbe szúrva,
Ami élő: éljen újra!
Szállj le nap, szállj röpke szárnyal,
Vonj be mindent fénysugárral!

Nyílj ki, nyílj ki, ingó-bingó
Rügyecskédből, rózsabimbó!
Liliom és ibolyácska,
Fürödjetek napsugárba!

Csacska csermely csörgedezzel!
Arany-eső permetezzel!
Szelid szellő, szállj utánam:
Légy mindenütt útitársam!

Zöngve-bongva, zöld fa lombja,
 Lengj a lenge fuvalomba!
 Kis madárka édes ajka
 Törj ki bűvös-bájos dalba!

Ember, amíg munkád végzed,
 Az örömből vedd ki részed!
 Ám ne feledd elbizottan:
 Hogy ezt neked kitől hoztam.

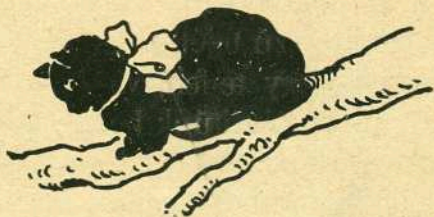
35. A tavasz.

*A tavasz megérkezett. A bogá-
 rak kibújnak. A nap melegen süt.
 A virágok nyílnak. A csermely
 csörgedez. Az eső esik. A szellő
 lengedez. A fák kizöldülnek. A
 madarak énekelnek. Az embe-
 rek dolgoznak és imádkoznak.*

36. A házi-állatok.

Sokat kell az embernek dolgozni és fáradni,
 hogy ruházatát és élelmét megszerezze. Munká-

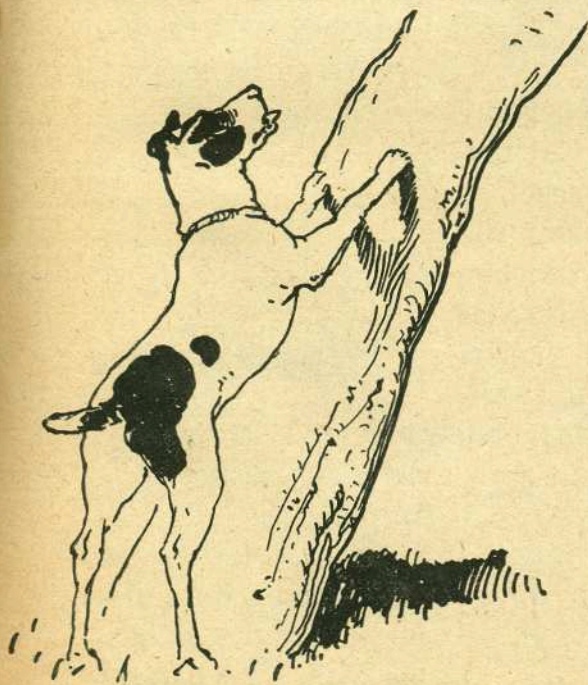
jában hűségesen segítik őt a házi-állatok. Az okos ember szeretettel gondozza és táplálja őket.

Csak tudatlan, rossz ember bántja az állatot.

Kedves kis macska! Ha te nem volnál, mi pusztítaná el a kártékony egereket? Talán bizony az egérfogó? Az ám, ha az egér okosabb nem volna. Ha egy-kettő belekerül a fogóba,

a többi okul rajta s nem megy bele.

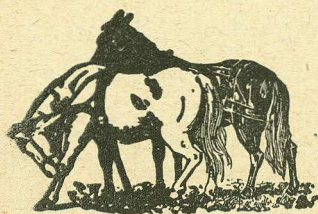

Hűségesebb állat nincsen a kutyánál. Orzi a házat vagy a nyáját. Jószaglásával a vadakat felkutatja s a vadászt nyomukra vezeti. Az okos kutya sok embernek mentette meg már az életét.

A tehén erős állat. Ekét, szekeret húz. A tehén jóízű tejét megisszuk, vagy tejfelt, vaját, túrót készítünk belőle. Bőréből lesz a láb-beli. Szarvaiból s patáiból fésűt s hajtűt csinálnak. Húsa tápláló eledel.

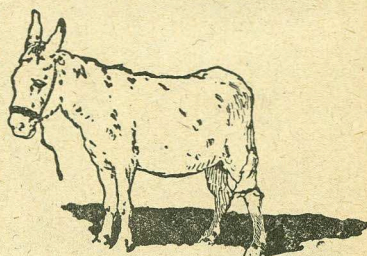

Az okos, élénk lovat befogják a kocsiba, vagy lovagolnak rajta. Sőrénye és farka hosszú szőrrel bütört tömnek. Vagy hegedűvonókat és szitát készítenek belőle. Bőre éppen olyan hasznos, mint

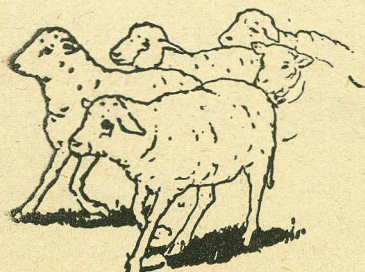

a tehéné. Sok helyen húsát is megeszik.

A szamár türelmesen hordja terhét, s akár milyen silány eledellel megelégszik. Hegyes vidékeken csak vele lehet biztosan utazni, mert nem olyan ijedős, mint a ló. Meggondolva lép, s a veszélyes

helyeket óvatosan kikerüli.

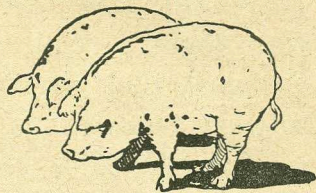

A juh tejéből lesz a jó sajt és túró. Bőre meleg bundát ad a juhásznak. A kis bárányé-

ból pedig sapkát csinálnak. A hegedű húrja a juh beléből készül. Meleg téli ruháinkat is neki köszönhetjük.

A disznó életében semmiféle szolgálatot sem tesz az embernek. De ha leölik, minden kis részét elhasználják.

Disznóhúsból készül a sonka, kolbász, hurka, oldalos és kocsonya. Szalonnájából lesz a zsír és tepertő.

37. A farkas, a róka, meg a nyúl.

Egyszer a farkas, a róka meg a nyúl elmentek árkot ugrani. Amint a nagy árokhoz értek, legelőször a róka ugrott s így szólt:

— Rövid fülem, hosszú lábam, hosszú farkam hopp! de nagy ez az árok! Avval beleesik az árok kellő közepébe.

Azután ugrott a nyúl:

— Hosszú lábam, hosszú fülem, suta farkam hopp! de nagy ez az árok! A nyúl bezzeg nem esett az árokba. Futott, mintha kilőtték volna.

Végre ugrott a farkas:

— Hosszú lábam, hosszú fülem, hosszú farkam hopp! de nagy ez az árok! Avval beleesik ő is éppen a róka hegyibe.

Az árok mély volt, nem tudtak kijönni.

Szörnyen megéheztek. Törték az eszöket, hogy szabadulhatnának ki az árokból.

— Mondanék én egyet, kettő lesz belőle — szólt végre a róka. — Vessük össze az erőnket! Te ágaskodjál, én meg felkapaszkodom a fejed tetejére. Onnét csak gyerekjáték lesz kijutnom, s azután téged is kihúzlak.

— Az bizony jó lesz, — ütötte rá a farkas. — Avval feláll a hátulsó lábára. A róka pedig felkapaszkodik a farkas feje búbjára s egy szökkenéssel kiugrik az árokpartra.

— No most húzz ki, komám, engem is!

— Húználak, pajtás, szíves örömet, de még most nem birlak, mert nagyon kövér vagy. Egy pár nap múlva visszatérek. Addig majd megcsappansz az éhségtől.

Avval elfutott a róka és soha többé vissza nem tért. A farkas pedig kínjában még most is ott ordít az árokban, ha azóta el nem pusztult.

38. Dal a hazáról.

Ézt dalolja a kis madár

A virágos ágon:

Legszebb ország Magyarország

Ezen a világon

Azt zúgja a Tisza, Duna
 Hömpölygő hulláma:
 Magyarország a világnak
 Ékes koronája.

Azt ragyogja a csillag is
 A csillagos égen:
 Magyarország Tündérország
 A földkerekségen.

Azt dobogja a szivemnek
 Forró dobogása.
 Legyen áldott a magyarok
 Gyönyörű hazája!

39. A kutya.

A kutya hasznos házi állat. Ré-
 szei: a fej, a nyak, a törzs, a lábak
 és a fark. Fogai élesek és hegyesek.
 Nyelve sima. A kutya hűséges.

40. *Ki a leggyávább?*

Egyszer egy pásztorfiú legeltette nyáját a mezőn. Mellette hűsölt a földön kutyája, a szemfüles kis Morzsa.

Nagyon éhes lehetett a Morzsa, mert a gazdája kenyeréből — midőn az nem nézett oda — bekapott egy jókora darabot.

Úgy esett azonban, hogy a pásztorfiú épp abban a pillanatban fordult feléje, meglátta és dühösen emelte fel botját, hogy ráhúzzon a kis torkosra.

A kutya szörnyen megijedt, elkezdett szaladni és neki futott a nyáj szélén legelésző báránykának.

A bárányka meg a közelgő kutyától ijedt ám meg istenigazában és futásnak eredt előle. Beszaladt a vetésbe, ahol egy nyulacska szunyókált a rögön.

Fölríadt a nyulacska, és ijedtében — vesd el magad! — vaktában rohant előre a patak felé.

A patak partján béka guggolt bogárra lesve, hogy bekapja. Tán be is kapta volna, ha meg nem ijed a szaladó nyúltól és egykettő! bele nem ugrik a vízbe előle.

Az ugró békától meg a zümmögő bogárka ijedt meg úgy, hogy ész nélkül röpködni kezdett egy kert felé.

A kertben fiúcskák játszadoztak. A buta

bogár közéjük tévedt és neki röpiült a legnagyobb fiúnak.

Az meg úgy megijedt a bogártól, hogy menten hanyatt esett és hangos ordítással hívta a mamáját.

Bizony a leggyávább — a gyáva ember.

41. Az én álmom.

Az éjjel álmomban
De szépet álmodtam!
Virágos kis kertem alatt
Hat ökrön szántottam.

A bátyám is ott volt,
Az ökröt hajtotta,
Egy barázdabillegető
Az ekét tartotta.

Szántottuk az ugart
Aranyos ekével,
Bebetettük, boronáltuk
Tiszta ezüst gyönggyel.

Szántottuk a gyöpöt,
Vetettük a gyöngyöt,
Hajtogatta gyöngyös ágát,
Szedtük a virágát.

42. Ne tudja a balkéz, mit cselekszik a jobb.

Nagy öröm volt az iskolában. Kirándulásra készültek a gyermekek. Szépen sorba álltak s úgy mentek az erdőre.

Mikor oda értek, kibontották kis csomagjaikat s jóízűen hozzáláttak az evéshez.

Csak szegény kis Mariska nem hozott magával semmit. Hogy észre ne vegyék, bemegy az erdőbe virágot szedni. Ilonka azonban meglátja, utána siet és megszólítja:

— *Milyen szép virágod van, Mariska! Adj nekem egy szálat s kérlek, fogadd el érte ezt a kis süteményt. Nézd csak milyen jó! Édes anyám sütötte!*

Aztán, mintha semmi sem történt volna, vígan tért vissza kis társaihoz.

A jó tett becsesebb, ha gyöngéden kínáljuk és nem tudja meg más. Ezt úgy szoktuk mondani: „Ne tudja a balkéz, mit cselekszik a jobb.“

43. Két könyv.

Juliska apjának
Van egy olyan könyve:
Aki csak rossz gyermek,
Be van ott jegyezve.

Fekete nagy könyvét
Mindennap vizsgálja,
De csak nem akad rá
A kis Juliskára.

Juliska anyjának
Van egy olyan könyve:
Aki csak jó gyermek,
Be van ott jegyezve.

Hófehér kis könyvét
Mindennap vizsgálja,
Rátalál ott mindig
A kis Juliskára.

44. A könyv.

A könyv taneszköz. Részei: a két táblája, a lapjai és a sarka. A könyv papírosból készül. Sarkára vasznat ragasztanak. A könyvet nyomtatják. Jó gyermek nem rongálja könyvét.

45. A hangyák.

Rekkenő meleg volt. Bodri a félszer árnyékában hűsölt. Amint lihegett, nyelve hosszan kilógott szájából.

Gyulának feladatot kellett írni, de nem nagy kedve volt hozzá. Megirigyelte a Bodri dolgát s gondolta magában: jobb lesz neki is a kertben a fa árnyékában heverészni.

Úgy is tett. Jól is érezte volna magát egészen, ha minduntalan eszébe nem jut, hogy mit szól majd a tanító bácsi holnap, ha nem készül el a leckével.

Amint így gondolkozik, egyszer csak észrevesz a földön egy kis mozgó zsemlyemorzsát. Megnézi közelről, hát látja, hogy biz az nem

magától mozdult meg, hanem egy kis fekete hangya cipeli a szájában.

Most nagy göröngy áll útjában. Bátran neki indul, de visszaesik szegény terhével együtt. Se baj! ismét fölemeli s addig-addig erőlködik, míg végre sikerül átvinnie.

Így nyüzsgött-mozgott, dolgozott szakadatlanul a hangyák egész serege. Közelben volt a hangyaboly, oda szállították az eleséget. Nem volt köztük egyetlen henyélő sem.

Én nem tudom, hogy-hogynem történt, de Gyula gyorsan felugrott, szépen leírta feladatát s másnap meg is dicsérték érte az iskolában.

46. Szállj el ingó-ringó.

Szállj el ingó-ringó
 Piros rózsabimbó,
 Szellőfúttá sík mezőbe,
 Madárlakta zöld erdőbe.
 Zöld erdőben rózsafára,
 Ott dalol egy kis madárka.
 Gyönyörűen énekelget
 Kis fa mellett, nagy fa mellett.
 Hallgatják a kis mókusok,
 Még a levél, az sem susog.
 Hallgatják az aranyméhek,
 Bezzeg most nem döngicsélnek.

Tapsifüles nyúlak
 Bokor alá búnak,
 Ott figyelnek a nótára,
 Táncra kél a sok bogárka.
 Férjhez ment a tücsök,
 Én majd hegedülök.
 Szállj el ingó-ringó,
 Piros rózsabimbó.

47. A csúfolódó légy.

Volt, hol nem volt, volt a világon egy légy.
 Ez a légy nagyon szeretett csúfolódni.

Egyszer kirepült a mezőre. Meglátott ott
 egy szamarat. Rögtön oda repült hozzá, s el-
 kezdte csúfolni:

— Zum-zum, zum-zum, a csacsi.

Suta-butá valami!

— Biz ez szép nóta — mondta neki a szá-
 már. — Köszönöm, hogy megtanítottál rá. Majd
 én is megtanítlak valamire. Gyere csak, ülj ide
 a farkam hegyire. Majd én megtanítlak, hogy
 kell még sebesebben repülni, mint ahogy te
 tudsz.

A légy szót fogadott. Erre a csacsi egyet csa-
 varintott a farkán, s úgy lóditotta fel a legyet
 a levegőbe, hogy alig tudta, hol van.

Azután a légy egy patakpartra repült, s ott
 rászállott egy fűszálra. Nemsokára egy kis halat

látott a patakban úszkálni. Megszólította a halat. De a hal rá sem hederített. A légy erre elkezdett zümmögni:

— Zum-zum, zum-zum, mulya hal,
Senki tőle szót sem hall!

A kis hal erre megharagudott, s úgy befecskendezte a legyet vízzel, hogy alig tudott tovább repülni.

Estefelé egy kacsával találkozott a légy. Megint elkezdett zümmögni:

— Zum-zum, zum-zum, a ruca,
Biceg ide, meg oda!

— Ejnye ez bizony szép kis vers — mondja a ruca. — Csakhogy nem hallottam elég jól, mert egy kicsit nagyot hallok. Gyere közelebb, ülj ide élémbe s mondd el még egyszer, hadd tanuljam meg!

A légy oda repült a ruca elibe s újra elkezdte:

— Zum-zum, zum-zum, a ruca,
Biceg ide, meg oda!

Hát egyszerre csak hapsz a ruca elnyelte a csúfolódó legyet.

48. Mit zümmögnek a méhek?

Erdő, mező mézet terem
A kis méhecskéknél.
Egy virágról más virágra
Vígán döngicsélnek.

Aranyos kis bogárkáim,
 Jaj be jó is nektek!
 Napkeltétől naplementig
 Mindig mézet szedtek.

„Csak szedj te is, Laci pajtás,
 Szorgalmas munkával!
 Tele van a könyved mézzel:
 Arany tudománnyal.“

49. A lakás.

*A madárnak a fészek a háza. A vad-
 állatok barlangokban laknak. A kis mókus a
 fa odvában húzza meg magát. Még a han-
 gyáknak is van lakásuk a hangyabolyban.*

*Az embernek is szüksége van lakóhelyre.
 Az ember lakóhelye a ház. Régen az embe-
 rek sátrakban laktak. A szegény emberek-
 nek most is csak kunyhójuk van.*

*A ház falát kőből, téglából vagy földből
 rakják. Hogy lakóit a nap heve, eső, hó ne
 érje, fedelet is tesznek rá. A fedél gerendák-
 ból áll. Faluhelyen nádból és szalmából csi-
 nálják a tetőt. Városokban fazsindellyel,
 cseréppel, bádoggal vagy palakővel fedik a
 házakat.*

*Nagy városokban emeletes házak is van-
 nak. Az ablakokon át friss levegő és világos-
 ság tódul a szobába. A szobát gyakran kell
 szellőztetni.*

50. Mi készül vasból?

Vasból készül: a zár, a kulcs, a kés, a tű, az olló, az eke, az ásó, a kapa, a kasza, a farék, a kályha, a kard és a puska.

51. Miért járnak a nyulak mezítláb?

Valamikor régen azt határozták a nyulak, hogy ők bizony nem járnak mezítláb. El is küldték a legokosabb nyúl úrfit egy csizmadia-mesterhez tanulni. Mikor már jól értette a dolgát, hazament és minden nyúlnak, kicsinek, nagynak varrt lábbelit. Kinek sárga kinek piros cipőt, kinek sarkantyús csizmát.

Nagy lett az öröm a nyulak országában. Örömben táncra perdültek. A rigó füttyülte nekik a nótát. Amint táncolnak, vigadnak, elkiáltja magát az egyik:

— Jön a vadász!

Nosza, vége lett a nagy mulatságnak. Ahányan voltak, annyifelé szaladtak, azaz csak szaladtak volna, mert a csizmában, cipőben sehogysem ment a dolog, mindegyre orra buktak.

— Nem nekünk való ez, mondta az öreg nyúl és lerántotta a csizmáját. A többi sem mondatta magának kétszer. Került-fordult, valamennyien mezítláb futottak árkon-bokron s bújtak bozótba, be-
rekbe. Azóta mindig mezítláb járnak és nem kívánnak sem cipőt, sem sarkantyús csizmát.

52. Étél, ital.

Ha sokáig nem eszünk, megéhezünk. Táplálékra van szükségünk. Legfontosabb táplálékunk a kenyér, a tej, a hús és a kerti vetemények.

Rendes gyermek csak annyit eszik, amennyivel jól lakik. Aki többet eszik, beteg lesz.

Ha szomjasak vagyunk, vizet iszunk. Kimelegedve nem jó inni.

Aki kis korában bor- és pálinkaiváshoz szokik, nagy korában részeges lesz. A részeg ember sajnálatra méltó. Olyan dolgokat tesz, amiért józan korában szégyenlené magát. Pénzét italra költi. Kis gyermekei otthon éheznek, sírnak. Sajnáljátok szegényeket!

Sohase igyatok egyebet, mint vizet!

53. Az árva kacsák.

Találtak a tyúkok az ól alatt egy fészket, a fészekben hat tojást. Körülnézték, megforgatták, tojás volt, igazi fehér tojás.

A tyúkok azt mondták: nem tyúktojás, a mienk kisebb.

A libák pedig azt mondták: a lúdtojás nagyobb.

A pulykák azt mondták: a mi tojásunk szép pettyes, ez meg csak fehér.

A kakas felszólt a galamboknak a háztetőre:

— Kukorikú, nem a kéndteké ez a hat tojás ?

A galambok is megnézték és azt mondták: nem a mienk.

Erre tanácskozni kezdtek, mit csináljanak a gazdátlan tojásokkal.

— Jó volna rántottát csinálni, — mondta Sajó, a komondor.

Nem akart rosszat, csak szerette a rántottát, de a tyúkok nagyon megharagudtak érte.

— Legjobb lesz, ha szépen kiköltetjük, — mondta a kakas.

Egy tyúk vállalkozott rá, és kiköltötte a tojásokat.

Hat aranyhelyes sárga-csőrű kis kacsa bújt ki a tojásból.

Sajónak is igen tetszettek a kis kacsák. Mondta is, hogy kár lett volna rántottát csinálni belőlük.

— Hol van az édes anyánk? — kérdezték a kis kacsák.

A kakas Julcsára, a kis gazdasszonyra gondolt s mindjárt el is szaladt a pitvarba, hogy megkérje, fogadná el a kis kacsákat.

— Jól van, bizd rám őket, — mondta Julcsa — mingyárt magammal viszem a rétre. Míg én Böskével játszom, kedvök szerint fürödhetnek a tóban.

A kakas rögtön oda vitte hozzá a kis kacsákat.

— Lássátok, ez a ti anyátok! — mondta nekik.

Így lett Julcsa a kis kacsaák nevelő anyja.

Gondjukat is viseli szépen. Tudnak azok már mindent, amit egy kacsanak tudni kell: járni, hápogni, úszni, vízi bogarakat fogni, utánuk bukdácsolni, békát kergetni. Még azt is tudják, hogy:

«Háp, háp, háp, tacs, tacs, tacs!
Gazd'asszonykám csak jól tarts,
Mert ám hipi, hápi, háp,
Jó sülve a kacsaláb!»

54. A tû története.

Juliska nagyon szeretett varrogatni. Szorgalmasan öltögetett szép kis fényes tûjével.

Egyszer a kis tû így szólt hozzája:

— *Édes Juliskám, ha szeretsz, hallgasd meg az én történetemet!*

Én nem voltam mindig ilyen fényes kis tû, mint most vagyok. Valamikor többi társaimmal együtt mélyen a föld belsejében pihentem a kövek között. Egyszer csak nagy kopácsolásra ébredtem s magam előtt láttam egy sápadt embert. Bőr-övéhez lámpás volt akasztva. Kezében hegyes csákányt tartott. Nagyon félt szegény, mert a bányában könnyen érheti szerencsétlenség a munkást. De azért szívesen dolgozott. Négy kis gyermeke volt otthon. Ezeknek keresett itt élelmet, ruházatot.

Csakhamar talicskákba raktak bennünket és felhúztak a gyönyörű napvilágra. Hogy bámultuk a szép kék eget, a fákat, virágokat. De nem sokáig gyönyörködhetünk, mert betettek minket egy nagy kemencébe. Ott olyan melegünk volt, hogy mind egy cseppig kiolvadtunk a kövek közül. Alig vártuk már, hogy a kemence alján kibocsásanak bennünket. Ezután már nem hittak, mint eddig, vasércnek, hanem tiszta vasnak.

Ekkor elvittek a gyárba. Ott hosszú soronyt csináltak belőlünk. Egy munkás hatalmas ollójával darabokra vágdalt. Ismét más munkás egyik végünket meghegyesítette, a másikon pedig kis lyukat fűrt. Azután 25-önként papirosba raktak s úgy szállítottak a boltba. Onnan kerültem én hozzád.

Szeress és becsülj meg engem, mert látod, hány ember fáradozott, amíg használható lehettem. És bármilyen kicsiny vagyok is, sok ember és asszony keresi velem kenyerét.

55. A kis huszár.

Ha megnövök, huszár lesz én belőlem,

Hét országra hírt hallanak felőlem.

A paripám, akárki is meglássa:

Olyan lesz, mint futó csillag,

Futó csillag futása.

Apám kardját veszem majd a kezembe,
 Bátorsága rég ott van már szívembe.
 Sarkantyúmat riadóra pengetem,
 Jöjjön aztán az ellenség . . .

Tudom Isten, elverem!

56. Jaj, jaj!

Micsoda nagy sirás-rívás hallatszik a konyhából?

A nagyszakállas kecske bement a pitvarba, onnan a konyhába, ahonnan Béni úrfi jajgatása hallatszott.

A kecske nézett, nézett, sokáig nézett, aztán lassan visszaballagott.

A tyúkok, a libák, a galambok, a pulykák körülfogták.

— Mit láttál a konyhában? — kérdezte a Sajó.

— Láttam egy nagy, nagy dézsát — felel a kecske.

— Mi volt a dézsában?

— Friss víz.

— Mi volt a vízben?

— Béni úrfi ült a vízben.

— Miért ült ott?

— Mert az édes anyja ültette bele.

— Mit csinált Béni?

— Sivalkodott.

— Miért sivalkodott?

— Mert nem szeret fürödni.

A kecske többet nem tudott mondani.

Egy öreg tyúk, ki nagyon félt a víztől, azt mondta:

— Nem csodálom, ha sivalkodik. A víz csak a kacsáknak meg a potykáknak való. Én sohasem ereszttem a csib ket a vízbe.

Egy kacsza így szólt:

— Hogy lehet a víztől félni? Nincs jobb, mint a friss vízben lubickolni, bukdácsolni.

A Sajó közbeszólt:

— Az ember nem tyúk, nem is kacsza. De azért minden embernek meg kell fürödni, épen úgy, mint minden komondornak is. Ezt Béni még nem tudja, mert még nagyon kicsi. Ha nagyobb lesz, majd megokosodik.

57. A kecske.

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt két fia meg egy kecskéje. Azt mondja egy reggel az ember a nagyobbik fiának.

„Hajtsd ki fiam ezt a kecskét a bokáig érő vízbe, meg a térdig érő fűbe legelni.“

A fiú kihajtotta a kecskét a bokáig érő vízbe, meg a térdig érő fűbe. Este, mikor hazamentek, kérdi az ember a kecskétől:

„Ettél-e, ittál-e, édes kecském !“

A kecske ezt mondta :

„Se nem ittam, se nem ettem,
Éhen, szomjan majd elvesztem.“

Másnap megint kiküldi az ember a kisebbik fiát is a kecskével. De most már maga is utána ment s távolról megnézte, hová hajtja a fiú a kecskét. Mikor este a fiú hazahajtott a kecskét, megint kérdi az ember :

„Ettél-e, ittál-e, édes kecském?“

A kecske újra azt mondta :

„Se nem ittam, se nem ettem,
Éhen, szomjan majd elvesztem.“

Azt mondja erre az ember :

„Tegnap is így tettél,
Tegnap is hazudtál ;
Most lakolj meg érte,
A miért hazudtál.“

Azzal megfogta a kecskét s le akarta vágni. De a kecske elszaladt s bebújt a kis nyúlnek a házába.

Hazament a kis nyúl. Látta, hogy valaki van a házában, de nem mert bemenni, csak kívülről kérdezte : „Ki van a házamban?“

A kecske kikiáltott :

„Én vagyok, én vagyok,
Üzött, vágott vadkecske.
Dübü, dübü lábammal,
Majd megdöflek szarvammal!“

Megijedt a kis nyúl, elszaladt a farkasért, hogy kergesse ki a kecskét.

Odamegy a farkas a kis nyúl házához. Hallja mit mond a kecske. Megijed ő is, szaladnak a medvéért. Oda megy a medve.

Hallja ő is a kecskét. Elfogta a félelem, híja a többit, hogy szaladjanak onnan.

Szaladnak, szaladnak, egyszer rátalálnak a tövises disznóra.

„Hova szaladtok, medve koma?” — kérdi a tövises disznó.

„Jaj! szaladunk; szaladj te is, ördög van a kis nyúl házában!”

„Nem szaladok én. Gyertek vissza, hátha ki tudnám onnét riasztani!”

Erre se kérdett, se hallott, odament a kis nyúl házához s behengergőzött az ajtón. Odabenn meg a tövisével összeszurkálta a kecskét. Ez sem vette tréfára a dolgot s kiszaladt a kis nyúl házából. Kinn aztán mingyárt megismerte ő kelmét a medve is, a farkas is. Megfogták, széjjeltépték és megették. Ha meg nem ették volna, most is több volna egy kecskével.

58. A pók.

Egyszer volt egy kis ház; abban a kis házban lakott egy jó öreg asszony.

Egy reggel templomba készült, elővette a főkötőjét, hogy majd fölteszi, de akkor látta, hogy egészen be van szöve pókhálóval.

— Ejnye az a rossz pók, már épen a főkötőmet tudta beszőni, — szólt az öreg asszony és haragosan tisztogatta főkötőjét.

Ez nem volt elég; másnap reggel, mikor imádkozni akart, a szemüvegét találta egészen beszöve. Most nagyon megharagudott az öreg asszony.

Várj csak te pók! megkereslek, ahárhol vagy elbújva s kidoblak a szobámból.

Rögtön hozzá is fogott a kereséshez. Kiemelt a helyéről mindent, végre nagy kutatás után megtalálta egy sarokban. Megfogta és ki akarta dobni, de a pók elkezdett sírni és könyörögni.

— Oh ne dobj ki, jó öreg asszony, látod, kis fiaim vannak s ők elvesznek, ha engem kidobsz. Oh hagyj engem idebent, én minden legyet elfogok és nem fognak csípni többé.

A jó öreg asszony megszánta a pókot s így szólt:

— Jól van, pók, én idebenn hagylak, ha nem szövöd be semmimet és ha megigéred, hogy te sem fogsz el olyan legyet, amelyiknek kis fiai vannak; mert látod, annak épen úgy fáj, ha kis fiaitól elszakítják, mint neked. Még egyszer megmondom, pók, hogy jól vigyázz; mert ha csak egyszer meghallom, hogy olyan legyet fogtál, amelyiknek kis fiai vannak, akkor azonnal kidoblak.

A pók megígérte, hogy soha nem sző be semmit és szabadon bocsátja azt a legyet, amelyiknek kis fiai vannak.

Azután behúzódott egy sarokba és ott maradt mindig.

Csakugyan megtartotta, amit ígért; sohasem

szőtt be semmit és szorgalmasan fogdosta a legyeket.

Hanem egyszer mégis elfelejtette, hogy mit ígért a jó öreg asszonynak.

Amint ott ült a sarokban, arra repült egy légy; szegény beleesett a hálóba, a pók oda-szaladt és megfogta.

A légy elkezdte kérni:

— Oh ne fogj meg; látod, kis fiaim vannak; mi lesz velök, ha engem szabadon nem bocsátasz.

De hiába könyörgött a légy, a pók nem akarta elbocsátani.

A légy most sírni kezdett. Mikor legjobban sírt, belépett a jó öreg asszony és meghallotta a sírást; odament és azt kérdezte:

— Miért sírsz, kis légy?

— Hogyne sírnék, mikor a pók megfogott és nem akar szabadon ereszteni; hiába kérem, pedig kis fiaim vannak.

A jó öreg asszony kivette a hálóból a legyet és szabadon ereszté, a pókhoz pedig így szólt:

— Látod pók! nem tartottad meg ígéretedet, most kidoblak a szobámból. Hiába sírt, rimánkodott a pók, megfogta, kivitte az udvarra s letette a hideg földre és ott hagyta.

Szegény pók úgy fázott; de úgy-e, édeseim, nem kell őt sajnálnunk, mert megérdemelte sorsát; minek szegte meg az ígését?

59. Az aranyhalacska.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy tó. Abban a tóban volt egy aranyhalacska, egy icipici aranyhalacska. Ez az aranyhalacska mindig úszkált, fickándozott, magát mutogatta. Egyre intette az édes anyja: «Fiaeskám ne úszkálj annyit, ne mutogasd magad! Nem látod a kacsát, mind te rád leselkedik, bizony bekap téged.»

De a halacska nem hallgatott az édes anyjára. Addig úszkált, fickándozott, míg egyszer a tó partjára került. Éppen ez kellett a hamis kacsának. Így tett ni: Hamm! — s bekapta az aranyhalacskát. Azután futott, a hogy csak tudott. Addig futott, míg a Marcikáék udvarába nem ért.

Marcika éppen ott játszott az udvarban. Meglátja a kacsát s kacsá szájában az aranyhalacskát. Mindjárt rákiáltott: «Megállj, kacsá, megállj! Add ide az aranyhalacskát!» — «Nem adom biz én!» — mondá a kacsá. S futott tovább. De nem messze futhatott, mert éppen akkor jött ki az ajtón a dada. Ez is rákiáltott: «Megállj, kacsá, megállj! Mindjárt ide adod azt az aranyhalacskát!» — «Nem adom biz' én!» — felelt a kacsá nagy kevélyen. S futott tovább, a dada meg utána. Addig futott, míg utól nem érte. De mire utólérte, a kacsá nagyot nyelt s az aranyhalacska lent volt a begyében.

Ekkor a dada bevitte a kacsát a konyhába. Ott elővette a nagy kést s azzal a kacsá begyé-

nek így tett ni: Nyissz, nyissz! S hát az aranyhalacska kifordult. Hová fordult? A Marcika tenyerébe.

Hogy örült Marcika az aranyhalacskának! Futott vele az anyjához s már messziről kiáltotta:

— Nézd, édes anyám, aranyhalacska!

— Hát azt neked ki adta? — kérde az anyja.

— A dada adta, — felelé Marcika.

— Hát a dada hol kapta?

— A dada a kacsából kapta.

— Hát a kacska hol kapta?

— A kacska a tóból kapta.

— No lám, szegény halacska. Most hogy siratja az ő édes anyja! Vidd vissza, Marcikám!

— Visszaviszem, édes anyám, vissza. Hát testvérkéi vannak-e az aranyhalacskának?

— Azok is vannak, édes fiam. Oh azok is most hogy sírnak szegények!

Marcika jó fiú volt, szót fogadott és visszavitte az aranyhalacskát a tóba. Milyen vígan úszott az anyjához s az ő testvérkéihez!

De azután szót is fogadott az aranyhalacska az ő édes anyjának. Éppen mint Marcika.

TARTALOMJEGYZÉK.

I.	<i>Lapsz.</i>
Olvasási és írási gyakorlatok kis betűkkel	1

II.	
Olvasási és írási gyakorlatok nagy betűkkel	43

III. Olvasókönyv.

1. Reggeli imádság. <i>Pósa L.</i>	58
2. Jó gyermekek. <i>Tomcsányiné Cz. F.</i>	58
3. Mít dalolsz te kis madár? <i>Pósa L.</i>	59
4. Mi van az iskolában? <i>T. Cz. R.</i>	59
5. Az én kis testvérem. <i>T. Cz. R.</i>	60
6. Bölcső-dal. <i>Gyulai P.</i>	60
7. A három pillangó. <i>Gáspár János II. olv.</i>	61
8. A kis hősök. <i>Schwarczel Adél.</i>	62
9. Mít csinál az anya? <i>T. Cz. R.</i>	63
10. A farkas meg a sas. <i>Népmese</i>	63
11. Hogy aludt el a gilice? <i>Gyulai P.</i>	64
12. A kis gidó. <i>Pósa L.</i>	65
13. Az aranyos stiglic. <i>Pósa L.</i>	66
14. Hogy beszélnek az állatok? <i>T. Cz. R.</i>	66
15. Erzsi és Magda. <i>T. Cz. R.</i>	67
16. A két cica meg a hamis gyerek. <i>Gyulai P.</i>	67
17. Csillaghullás. <i>Népmese.</i>	68
18. Esti ima. <i>Pósa L.</i>	69
19. Mese az arany almáról. <i>Pósa L.</i>	69
20. Gyümölcsök. <i>T. Cz. R.</i>	72
21. Bandi ruhája. <i>T. Cz. R.</i>	72
22. Miből lesz a kalácska? <i>Szász K.</i>	73
23. A színek. <i>T. Cz. R.</i>	73

24. A figyelmes gyermek. <i>T. Cz. R.</i>	74
25. Az első eszima. <i>Pósa L.</i>	75
26. A fiú az erdőben. <i>Gáspár olv.</i>	76
27. Naphlivogató. <i>Népversike.</i>	77
28. A kis gazdasszony. <i>T. Cz. R.</i>	78
29. A teríték. <i>T. Cz. R.</i>	79
30. Szentjános-bogár. <i>Pósa L.</i>	79
31. A kakas és a jérce. <i>Nyelvör.</i>	80
32. Zsugori és a majma. <i>Gönczy abc.</i>	81
33. Palkó. <i>T. Cz. R.</i>	82
34. A tavasz tündére. <i>Hetyey Gábor.</i>	83
35. A tavasz. <i>T. Cz. R.</i>	84
36. A házi állatok. <i>T. Cz. R.</i>	84
37. A farkas, a róka meg a nyúl. <i>Népmese.</i>	87
38. Dal a hazáról. <i>Pósa L.</i>	88
39. A kutya. <i>T. Cz. R.</i>	89
40. Ki a leggyávább? <i>Verő György.</i>	90
41. Az én álmom. <i>Apró emberek könyve.</i>	91
42. Ne tudja a balkéz, mit cselekszik a jobb? <i>T. Cz. R.</i>	91
43. Két könyv. <i>Pósa L.</i>	92
44. A könyv. <i>T. Cz. R.</i>	93
45. A hangyák. <i>T. Cz. R.</i>	93
46. Szállj el ingó-ringó. «Az Én Ujságom.»	94
47. A csúfolódó légy. <i>Kis Lap.</i>	95
48. Mit zümmögnek a méhek. «Az Én Ujságom.»	96
49. A lakás. <i>T. Cz. R.</i>	97
50. Mi készül vasból? <i>T. Cz. R.</i>	98
51. Miért járnak a nyulak meztláb? <i>Gegus Ida.</i>	98
52. Étél, ital. <i>T. Cz. R.</i>	99
53. Az árva kacsák. <i>Gegus Ida.</i>	99
54. A tű története. <i>T. Cz. R.</i>	101
55. A kis huszár. <i>Hetyey G.</i>	102
56. Jaj, jaj! <i>Herczeg Ferenc.</i>	103
57. A kecske. <i>Népmese.</i>	104
58. A pók. <i>Gegus Ida.</i>	106
59. Az aranyhalacska. <i>Benedek Elek.</i>	109

19543

